

Linda McJannet

SULTAN KONUŞUYOR

Osmanlı Türklerini Konu Alan
İngiliz Tiyatro Oyunlarında ve
Tarih Kitaplarında Diyalog

İstanbul, 2015

Tarihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Yayınları • 78

Genel Yayın Yönetmeni

Necip Azakoglu

Editör

Ali Eren

Kapak ve sayfa tasarımı

Çağlar Yalçın

Kapak resmi

Bilinmeyen bir Moğol yazarın kitabından,

Ankara Savaşı'nı tasvir eden minyatür.

Eserin orijinal adı

The Sultan Speaks - Dialogue in English Plays and Histories about the Ottoman Turks

Birinci baskı: Palgrave Macmillan, Ekim 2006, New York

Tarihçi Kitabevi'nde birinci baskı: Mart 2015, İstanbul

Boyutlar: 13,5 x 21 cm

Sayfa sayısı: 392

ISBN: 978-605-4534-70-8

Baskı ve cilt

Pasifik Ofset Ltd. Şti.

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1

Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2 34310 Haramidere/İSTANBUL

Tel: 0212 412 17 77

Sertifika no: 12027

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Kapak görseli dışındaki tüm görseller Harvard Üniversitesi, Houghton Library'nin izniyle yayımlanmaktadır.

Moda Caddesi No: 104/A Moda/Kadıköy-İSTANBUL

Tel: 0216 418 68 86

GSM: 0530 370 74 11

www.tarihcikitavebi.com

info@tarihcikitavebi.com

Linda McJannet

SULTAN KONUŞUYOR

**Osmanlı Türklerini Konu Alan
İngiliz Tiyatro Oyunlarında ve
Tarih Kitaplarında Diyalog**

Çeviren: Lale Akalın

İstanbul, 2015

Tarihçi
Kitabevi

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	13
ÇEVİRMEİN NOTU.....	15
ÖNSÖZ.....	19
Osmanlıca Özel İsimlerin ve Erken Modern Dönem'e Ait Metinlerin Yazılışı Konusunda Bir Not	25
Notlar	26
GİRİŞ.....	27
Osmanlılar ve Avrupa: Fetih, İdeoloji ve Ticaret	28
Tiyatro Oyunlarında ve Anlatıda Diyalog ve Çokseslilik	37
Tiyatro Oyunlarında Diyalog ve Diyalojik Olan	37
Diyalog, Tarih ve Anlatısallık	42
Diyalog Olarak Çeviri.....	45
Bu Kitabın Düzenlenişi.....	47
Notlar	51

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİZGÂH: ÖFKEYİ TARİHSELLEŞTİRMEK VE TARİHİ KONUŞMALARIN TEMSİLİ	59
“Öfkeli Türk”: Kültürel Bir Nitelemenin Tarihselleştirilmesi	62
Diyalog ve Tarihsel Gerçeklik	77
Konuşmaları Temsil Eden Aktarımlar	81
Sonuç	85
Notlar	88

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKLERİ KONU ALAN ON ALTINCI YÜZYIL

TARİH ESERLERİ: ŞAŞIRTICI KONUŞMALAR VE

TERBİYE EDİCİ ÖZDEYİŞLER93

Çevirmenler ve Metinleri: Önsöz Niteliğindeki Kısımlar ve	
Sayfa Kenarı Notları.....	98
Şaşırtan Konuşmalar ve Terbiye Edici Özdeyişler.....	113
Sözlere Karşı Eylemler: Askeri ve Diplomatik Konuşmalar.....	121
Özel Konuşmalar	128
Foxe'un Tarihi ve Türklerin Despotluğu: Türkleri Anlatan	
İlk İngiliz Tarihi mi?.....	133
Sonuç	137
Notlar	140

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MARLOWE'UN TÜRKLERİ145

Marlowe'dan Önceki Anekdöt Derlemelerinde ve	
Tarih Eserlerinde I. Beyazıt	150
Marlowe'un <i>Tamburlaine</i> Adlı Eserinde I. Beyazıt.....	160
<i>Tamburlaine</i> 'den Sonra 1603'e Kadar	175
Sonuç	187
Notlar	190

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

“DÜŞMANIN YAZDIĞI TARİH”:

OSMANLILAR HAKKINDA DOĞU KAYNAKLARI 197

Kaynaklar ve Çevirileri.....	204
Doğu Kaynaklarına Tanınan	
Ayrıcalıklar: Rahatsız Edici Gerçekler.....	209
Doğu Kaynaklarında Belagat, Politika ve Hilm.....	224
Sonuç	239
Notlar	242

BEŞİNCİ BÖLÜM

“TÜRKLERİN KENDİ KRONİKLERİ”NDEN AKTARMALAR: KNOLLES’UN

GENERAL HISTORIE OF THE TURKES

(TÜRKLERİN GENEL TARİHİ) ADLI ESERİ	249
Knolles ve Doğu Kaynakları	252
<i>Tamburlaine</i> ’de ve Knolles’un <i>Life Of</i> <i>Baiazer</i> ’inde (Beyazıt’ın Hayatı) I. Beyazıt	255
“Türklerin Kendi Kronikleri”nden Aktarmalar	272
Sonuç	282
Notlar	286

ALTINCI BÖLÜM

KORKUNÇ HAREKETLER VE ŞEYTANİ SUÇLAR: ANLATIDA VE TİYATRO OYUNLARINDA

SÜLEYMAN VE MUSTAFA	291
Anlatı Biçimindeki Anlatımlar	296
Masaüstü Oyunlarında Süleyman ve Mustafa	308
On Yedinci Yüzyıl Kahramanlık Tiyatrosunda Süleyman ve Mustafa	327
Sonuç	333
Notlar	336

SONSÖZ

KNOLLES’DAN SONRA: WILLIAM SEAMAN’IN YAZDIĞI *THE REIGN OF SULTAN ORCHAN*

(SULTAN ORHAN’IN SALTANATI)	341
Notlar	359

KAYNAKÇA	361
Birincil Kaynaklar	361
İkincil Kaynaklar	370

RESİMLER LİSTESİ

- 2.1 “Türk İmparatorunun Ordusunun Muharebe Düzeni İçindeki Resmi”, *L’Histoire de la decadence de l’empire Grec et établissement de celui des Turcs par Chalcondile Athenien*, vol.1 (2 cilt), Paris, 1650-1662, önyüz s.1. Harvard Üniversitesi, Houghton Library’nin izniyle. Sultan (*Le Grand Turc*), resmin ortasına doğru, yeniçerilerin kare şeklinde dizildiği alanın merkezinde görülmektedir.....100
- 3.1 Richard Knolles’un *Generall Historie of the Turkes* (1603) adlı eserinden alınmış olan I. Beyazıt’ın Portresi. Harvard Üniversitesi, Houghton Library’nin izniyle.....148
- 6.1 Richard Knolles’un *Generall Historie of the Turkes* (1603) adlı eserinden Kanuni Sultan Süleyman’ın Portresi. Harvard Üniversitesi, Houghton Library’nin izniyle.....294

LINDA MCJANNET

Yükseköğrenimini Wellesley College'de, doktorasını da 1971 yılında Harvard Üniversitesi'nde tamamlamış olan Linda McJannet, Shakespeare ve Erken Modern Dönem İngiliz tiyatrosu konularında dört bilimsel kitap ve çok sayıda makale yayımlamıştır. Çalışmalarında özellikle 16 ve 17. yy.da Osmanlıların ve diğer Müslümanların İngiliz yazarlar tarafından nasıl canlandırıldığı konusuna eğilmiştir. Çok sayıda bilimsel ve yazınsal ödülün sahibi olan Prof. McJannet halen ABD'de Bentley Üniversitesi'nde öğretim üyesidir ve 2014'ten beri üniversitenin İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Medya Çalışmaları Bölümünün başındadır. ABD'nin Massachusetts eyaleti içindeki üniversiteler kenti Cambridge'de yaşamaktadır.

LALE AKALIN

AÜ İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olan Lale Akalın, Hacettepe Üniversitesi'nden yüksek lisans derecesi almıştır. Daha sonra, ODTÜ Beşeri Bilimler Bölümü, İÜ Yabancı Diller Okulu ve yine İÜ İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim görevlisi ve okutman olarak çalışmış ve emekli olmuştur. Bir yandan kitap çevirileri de yapmış olan Akalın, halen bu işle meşguldür. Evli ve iki çocuk annesidir.

Çevirdiği kitaplardan bazıları: Robert Owen, *Yeni Toplum Görüşü ve Lanark Raporu*; Semih Gümüş (ed.), *İngiliz Kısa Öykü Antolojisi*; Patrick McGrath, *Hayalet Şehir*; Jeanette Winterson, *Günüştü Kaçısı*; Ruth Rendall, *Portobello Sokağı*.

Ayrıca Tarihçi Kitabevi tarafından basılmış olan *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Sancılı Yıllar: Yahya Sezai Uzay'ın Anıları (1879-1970)* adlı kitabı derleyip yayına hazırlamıştır.

TEŞEKKÜR

On yılı aşkın bir süredir bu projenin peşinde koşarken pek çok kişiye teşekkür borcum birikti. Şimdi bunları büyük bir mutlulukla ödemek istiyorum. Dördüncü ve Beşinci Bölümlerin bazı kısımları, daha farklı bir formda *English Literary Renaissance* 36.3'te yayımlandı. O malzemeyi bu kitabın içeriğiyle birleştirmeme izin verdikleri için *English Literary Renaissance* editörlerine teşekkür ederim. Bu araştırmaya başladığım ve bitirdiğim yıllarda üniversitemden verilen birer yıllık izin için iki bölüm başkanına, Bruce Herzberg ve Maureen Goldman'a ve ayrıca Bentley College Öğretim ve Bilimsel Etkinlikler Komitesine teşekkür etmek istiyorum. Harvard Üniversitesi, Houghton Library'de çalışan kütüphaneciler her zaman yardımsever ve bilgi vermeye hazırdılar. Amerikan Shakespeare Derneği'nin yıllık toplantılarında yapılan araştırma seminerlerinde ve Harvard Beşeri Bilimler Merkezi'nde düzenlenen Shakespeare seminerinde görüştüğüm pek çok meslektaşım bana yararlı ipuçları verdiler. O zaman fark etmemiş olabilecekleri ama benim için çok şey ifade eden, yerinde ifade edilmiş fikirleri ve teşvikleri için, Jean E. Howard, Richmond Barbour, Suzanne Wofford, Edmund V. Campos, William Carroll ve Coppélia Kahn'a

özellikle şükran borçluyum. Virginia Mason Vaughan, Richmond Barbour, Jonathan Burton ve Bernadette Andrea kendi yaptıkları çalışmaların yayımlanmadan önceki değişikliklerini cömertçe benimle paylaştılar. Marcia Folsom ve Michelle Ephraim'den değerli bilimsel öğütler aldım ve destek gördüm. Ayrıca, bu kitabın bölümlerini taslak halinde okuyan (ve bu nedenle, gözden geçirilmiş kopyayı tanımakta güçlük çekebilecek) çeşitli meslektaşlarıma ve dostlarıma müteşekkirim. Yıllardır bana hem yol göstermiş hem de yakın dostum olmuş olan G. Blakemore Evans, ayrıca Virginia Mason Vaughan, Jonathan Burton, Bernadette Andrea, Caroline Hibbard, Jane Bachner ilk taslakları okudular. Palgrave Macmillan ve Arthur F. Kinney'in düzeltmeni ile *English Literary Renaissance*'ın yazı kurulu, kendilerine teslim ettiğim çalışmaya özenle ve geniş bir yürekle yaklaştılar. Verdikleri fikirler ve öneriler için onlara teşekkür borçluyum; eksiklikler ve hatalar ise tamamen bana aittir. En son olarak da bana en yakın olanlara teşekkür etmek istiyorum. İnişli çıkışlı yaratı sürecinde bana saygıyla yaklaştılar, bu çalışmayla meşgulken saati unuttuğum zaman anlayış gösterdiler. Her birinin kendi yaratıcı projeleri olan kızlarım Lisa ve Amanda Micheli'ye, Michael O'Shea'ya ve kızları Jocelyn ve Bethany'e, sevgi ve hayranlıkla bu kitabı ithaf ediyorum.

ÇEVİRMENİN NOTU

Bazı noktaları açıklama gereği duyuyorum:

-“Öztürkçe” sözcüklerin karşılamadığı anlamları karşılayan daha “eski” sözcükler varsa hiç duraksamadan kullandım; çünkü konuştuğumuz dili daraltmayı, yoksullaştırmayı doğru bulmuyorum. Örnek: “müdahale”, “belagat”, “mağduriyet”.

-Bazı alıntılarda, metni olabildiğince özgün haline yakın verebilmek için, yazarın gösterdiği hassasiyeti ben de gösterip, özgün metinde yaptığım zorunlu değişiklikleri köşeli parantezle ama yazarın eklemeleriyle karışmaması için, yanına “(Ç.N.)” notu koyarak belirttim. Örnek: “[Beyazıt (Ç.N.)] ...”

-Bu metinde konusu itibarıyla çok geçen 2 sözcük var: 1. Narrative-narrate, narrativity vb. 2. Account. Bunlardan birincisi, edebiyat ve tarih vb. alanlarda kullanılan bir terim: ANLATI. İkincisi ise daha günlük bir anlamda, bir şeyi ANLATMAK ve bu fiilden türeme ANLATIM. Yani bir şeyi

anlatı olarak da anlatabilirsiniz, başka bir anlatım türüyle de anlatabilirsiniz, mesela şiir biçiminde veya tiyatro oyunu biçiminde. İngilizcede tamamen ayrı köklerden gelen bu sözcükler yan yana kullanılabilir; ama bu sözcükler, Türkçede yan yana gelince aynı kökten türemiş oldukları için ve aradaki farkı çok insan bilmediği için tuhaf durabiliyor. Bu metinde ise bu iki sözcük zaman zaman –mecburen– yan yana geldi: “anlatılaştırılmış anlatım” vb. Anlatım, Türkçede bir başka anlama daha geliyor, anlatılan şeyin nasıl anlatıldığı (yani biçime ilişkin). Örnek: “süslü bir anlatım” vb.

-Türk tarihini konu alan metinler söz konusu olduğu için Türkçe özel isimler geçiyor. Yalnız, bunlar iki farklı şekilde “Batılaştırılmış” olarak kullanılıyor: 1. Yazarın kullandığı biçim (ki yazar önsözde bunu tarihçi Shaw’un kitabında olduğu şekilde kullandığını yazmış), 2. Batılı 16-17. yüzyıl tarihçilerinin ve daha önceki kaynakların Batılaştırdığı biçim (ki bunu da yazar, değindiği her yazarın kendi kullandığı şekilde yazdığını, yine önsözde belirtmiş). Ben, yazarın sesiyle anlatılanlardaki özel isimleri, bizim kullandığımız şekilde, Türkçe yazılışlarıyla kullandım (örneğin Suleyman-Süleyman, Mustapha-Mustafa) ama eski metinlerdeki yazılışları aynen korudum. Tabii bu, aynı paragraf içinde, aynı kişiye göndermede bulunulurken aynı ismin iki ayrı, bazen de üç ayrı şekilde yazılmasına yol açtı. Örneğin Birinci Bölümde: “Nicolas á Moffan’ın anlatımına göre Süleyman ve Mustafa olayında, hayatının bağışlanacağını uman Mustapha, babasına...”

-Ayrıca, özgün edebiyat metinlerinin alıntı olarak verildiği durumlarda, zaman zaman –eğer eser Türkçe olarak yayımlanmışsa– yayımlanmış olan çeviri metinden alıntıladım ve bunu dipnotlarda belirttim. Bu alıntılar, daha çok

Shakespeare'in eserlerine aittir. Eğer dipnotla belirtilmemişse çeviri bana aittir.

-Yazar, Osmanlıca ve Türkçe sözcüklerin, özel isimlerin okunuşuyla ilgili de bazı açıklamalarda bulunmuş. Doğal olarak, Türkçe bilen bu baskının okuruna bu açıklamaları çevirmediim.

-Sonnotlar yazara aittir, her sayfanın altında görülen dipnotlar ise benim Türk okuru için yaptığım açıklamalardır ve bu açıklamayı burada yaptığım için her dipnotun sonunda "(Ç.N.)" ifadesine yer vermeyi gerekli görmediim.

-Metinde, yazar birinci derece kaynaklara gönderme yaparken uluslararası bazı kısaltmalar kullanıyor: Bir yaprak kâğıdı ikiye katlayarak yapılan baskılar Folio (folyo), dörde katlayarak yapılan baskılar ise Quarto olarak anıldığı için bunlar sırasıyla "fol." ve "Q" şeklinde kısaltılıyor. Örneğin "*I Selimus* (Q 1594)" I. Selim adlı oyunun 1594 yılı Quarto baskısı anlamına geliyor; "*Notable Historie*, fol. [143v]" de adı geöen eserin folyo baskısının sayı ve işaretle belirtilmiş olan sayfasına atıf yapıyor. "Sig." ise işaret anlamına geldiği için, bu ilk baskılardaki "sig."den sonra konulan işaretin olduğu sayfaya gönderme yapmak amacıyla kullanılıyor. Örneğin, Knolles'un *The History of Turkes* adlı kitabından söz edilirken (sig. lv^r) bu kitabın o işaretili sayfasına gönderme yapıyor.

-Yazar, sonnotlarda, özellikle birinci derece kaynaklara gönderme yaparken, esere ilişkin bütün bilgileri bir kez verdikten sonra, aynı esere yapılacak sonraki göndermelerin sadece parantez içinde sayfa numarası verilerek yapılacağını söylüyor. Çeviride de tekrardan kaçınmak için, aynı uyarıyı yaptıktan sonra, aynı yöntemi kullandım. Dolayısıyla bir alıntının sonunda parantez içinde göreceğiniz sayılar, özgün

metinde olduğu gibi, elinizdeki kitapta da adı geçen eserin alıntı yapılan sayfasını belirtmektedir.

-Tiyatro oyunlarından yapılan alıntuların kaynağı, parantez içindeki ilk sayı kaçıncı perde, ikinci sayı kaçıncı sahne, son sayılar ise kaçıncı satırlar olduğunu gösterecek Şekilde verilmiŐtir. Örneğin, (*Henry VI*, 4.7.35-36) Şeklinde verilmiŐ olan açıklama, Shakespeare'in *VI. Henry* adlı oyununun 4. perdesinin, 7. sahnesindeki 35-36. satırlarına gönderme yapıyor demektir.

-Kitap akademik bir çalışma olduğu için çok sayıda terim ve kuramsal, karmaşık fikirler içermektedir. Aynı zamanda hedef kitlesi, bilim insanları değil, sıradan, aydın okuyucudur. Bir lde çelişik gibi görünen bu iki olguyu olabildiğince uzlaŐtırmaya çalıŐtım.

Lale Akalın
Moda, İstanbul, Aralık 2014

ÖNSÖZ

Erken Modern Dönem’de* yazılmış İngiliz tiyatro eserlerinde ve bu oyunların kaynaklarında Osmanlıların nasıl çizildiklerini incelemeye başladığımdan beri, bilimsel araştırmalarımın konusu olan bu başlık ile gazete manşetleri arasında bir bağ olduğunu gitgide daha fazla hissetmeye başladım. Bu konudaki ilk deneyimim, 1990’lardaki Balkan savaşları sırasında oldu. Bosna-Hersek’in I. Murat tarafından fethedilişini canlandıran *The Courageous Turke* (Cesur Türk) adlı bir üniversite oyununu okuyordum. Oyun I. Murat’ın 1389’da Kosova’da kazandığı zaferi ve hemen ardından yaralı bir Sırp askeri tarafından öldürülüşünü anlatıyordu. Öte yandan Slobodan Miloseviç, Hıristiyan Sırpı, eski Yugoslavya vatandaşları olan Müslümanlara karşı kışkırtma çabaları arasında sık sık bu iki olaya atıfta bulunuyordu. “Demek” diye heyecanla bağırdım kendi kendime, “Müslüman olmalarının sebebi buymuş!” Demek ki Doğu Avrupa’daki Müslüman varlığı, üniversitede Avrupa tarihi hakkında aldığım derslerde pek önemli bir yer tutmamıştı. Hatta sanıyorum, aynı durum daha sonra çoğu öğrenci için de devam etti ve bu

* Kraliçe I. Elizabeth ve Kral I. James dönemi. Türkiye’de adlandırıldığı şekliyle Yeniçağ başları.

eksiklik 11 Eylül 2001'e kadar giderilmedi. 11 Eylül'den sonra giderildiğinden de pek emin değilim. Bir başka yanı da ABD Başkanı George W. Bush, 11 Eylül saldırılarına, birçok kişiyi kaygıya düşüren “Haçlı Seferi” ifadesini kullanarak cevap verdiği zaman duyuldu. Türkleri konu alan tarih kitaplarında ve oyunlarda kullanılan askeri hitabet tarzı ile Birinci Körfez Savaşı'ndan ve Mart 2003'te ABD'nin Irak'ı işgalinden önce her iki tarafın da kullandığı savaş tehditlerinin ne kadar birbirine benzediğini görünce şaşırđım. I. Selim ile ilgili 16. yüzyılda yazılmış olan bir oyunda, Selim'in erkek kardeşi ve tahttaki rakibi, komutanlarına şu talimatı veriyor: “Yurttaşları toplayın ki/ Söyleyeceğim korkutucu sözleri duysunlar/ Ve düşünce öldürsün onları/ [Düşmanla] yumruk yumruğa gelmeden önce.”¹ Bağdat'ın bombalanmasını CNN'de (ya da herhangi başka bir kanalda) seyretmiş olan biri için Selim “dehşete düşürerek etkileme” sanatının amacını kısa ve öz bir biçimde özetliyordu. Vietnam döneminin çocuklarından biri olarak ben, Amerikan medyasında, savaş ve savaşçıların Elizabeth dönemi fetih oyunlarındaki savaş ve savaşçıları hatırlattığı bir görüntüye ilk kez rastlıyordum. Osmanlıları konu alan tarih kitaplarını ve oyunları etraflıca incelemenin kendi başına değerli bir proje olacağını ve günümüzün [savaş] söylemine de ışık tutabileceğini düşündüm.

16. ve 17. yüzyıldan günümüze kadar gelmiş olan ve (Mağripli ya da genel anlamda Müslüman değil) özellikle Osmanlı karakterleri anlatan kırk küsur oyunu okudum ve metinlerin seyircilerine aşladığı farz edilen “ön-Oryantalist”* yaklaşımlar taşıdığına ilişkin çözümlene beni tatmin etmedi.² Richmond Barbour, Jonathan Burton, Ivo Kamps, Jyotsna Singh, Nabil Matar, Daniel Vitkus ve başkaları, çağımız okurlarının, Erken Modern Dönem'deki bakış açısı-

* Proto-orientalist.

nı, Edward Said'in son derece etkin bir şekilde tanımlayıp çözümlendiği Oryantalizm'den ayırt etmelerine yardımcı oldular. Yine de hâkim görüş, Matar'ın da ifade ettiği gibi, şu şekilde özetlenebilir: İngiltere, İspanya, Portekiz, Fransa ve İtalya'da, "edebiyatta" (özellikle tiyatro oyunlarında) ve dini söylemlerde "geliştirilmiş olan şablon tip, Müslüman karşıtı ulusal bilincin şekillendirilmesinde en büyük rolü oynadı":

"Devlet belgelerinde, mahkûmların yeminli ifadelerinde ve ticari alım satım belgelerinde, Müslümanların ırk, cinsiyet ya da ahlak bakımından şablonlaştırıldığına dair pek bir belirti yoktur... Müslümanların ötekileştirildiği söylemleri geliştiren mask* oyunları, pageant** oyunları ve başka benzer kaynaklardır... Eleazar ve Othello "Mağripli"nin; Bajazeth, Ithamore ve Amureth ise "Türk"ün edebiyattaki temsili modeli [olmuştur]."³

Şimdi de aynı şekilde düşünüyorum: İngilizlerdeki Türk imgesine tiyatro yazarlarının (olumlu ya da olumsuz) katkısını değerlendirmek için yapılacak en iyi şey, yararlandıkları kaynakları nasıl işlediklerine bakmak olacaktır. Shakespeare'in kahramanı Othello ile Marlowe'un 1. ve 2. *Tamburlaine* oyunlarındaki karakterleri, oyunların kaynaklarındaki kişiliklerle karşılaştırdırınca sonuç, Matar'ın kışkırtıcı savını desteklemiyor. Ania Loomba'nın dile getirdiği "İngiliz Edebiyatı'nı kurtarmak" kaybedilmiş bir davadır, şeklindeki yargıyı kabul ediyorum ama öte yandan bir endişem var: Kültürel konularda bilimsel araştırmacılara özgü "genelleme yapma", bir sonuca varma ihtiyacı içinde, bize ters gelen

* Mask oyunları: Genellikle şarkı, dans ve müziğin olduğu ve maskeyle oynanan oyunlar.

** Pageant oyunları: Pazar yerlerinde, tekerlekli, araba gibi çekilen açık hava sahnelerinde oynanan oyunlar.

kanıtları silmemize, söküp atmak istediğimiz ön yargıları ve ideolojik kavramları doğal ve kaçınılmaz görüp somutlaştırmamıza yol açabilir. Tarihçilerin belirtmiş olduğu gibi, Bosna'da ve başka yerlerde Müslümanlar ile Hıristiyanlar arasında, sözde derin ve silinemez olduğu ifade edilen düşmanlıkları harekete geçirmeden önce, Miloseviç'in başka dinlerden insanlarla barış içinde yaşamak isteyen ve bunu nesillerdir şu ya da bu ölçüde başarıyla sürdürmüş olan kişileri (öldürerek, hapsederek ya da sürgüne yollayarak) susturması ya da ortadan kaldırması gerekti. Loomba ve yukarıda adları sıralanmış olan diğer bilim insanları Batı'nın Doğu hakkındaki yorumunu birbirinden ince farklarla ifade etmek için çok emek vermişlerdir ama hâlâ yapacak çok iş var.

Ben araştırmalarımı Türk tarihini konu alan İngiliz oyunları ve bu oyunların kaynakları üzerinde yoğunlaştırıyorum. Tarihi Türk oyunlarında karakterlerin çoğu ya da hepsi Türk'tür. Bu yüzden, bu oyunlarda, kaçınılmaz olarak *Muleasses, the Turke* (Türk Muleasses) (1607) oyunundaki Batılı bir çevre içinde dünyaya nefretle bakan bir yabancı olan "Türk" karakterine (İago'ya benzer bir alçak) kıyasla, Türkleri temsil etmesi bakımından, çok daha geniş bir yelpaze vardır. Oyunlar (genel kategori olarak Müslüman ya da belirsiz bir şekilde "Mağripli" değil de) özellikle Türk temaları üzerinde yoğunlaştığı için Batı'nın Doğu hakkındaki söylemi içinde belirli bir çizgiyi aydınlatır. Üstelik bu oyunlar günümüze kadar gelmiş olan kaynaklar üzerine yazılmış olduğundan, yazarların özgün müdahalelerini değerlendirmek rahatlıkla mümkün olmaktadır. Bu inceleme, tarihi oyunlar üzerinde yoğunlaşarak, Osmanlı ve genel kategori olarak Müslüman temaların görüldüğü ikinci bir tür olan, *A Christian Turned Turke* (Türk'e Dönen Hıristiyan) ve *Renegado* (Dininden Dönen Adam) gibi korsanlık ve Levanten ticaretiyle ilgili oyunlar üzerine Jean E. Howard

ve diğer yazarların yazdığı eserlere tamamlayıcı bir katkı yapıyor.⁴ Öte yandan, tarihi oyunlar genellikle sultan kişiliğini Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Osmanlı kültürünün somutlaşmış hali olarak öne çıkarır ve böylece bize çözümleme için (yegâne değil ama) uygun bir odak sağlar.

Başlangıçta şöyle bir hipotezim vardı: Knolles'un *Generall Historie of the Turkes* (Türklerin Genel Tarihi) (1603) adlı kitabının yayımlanmasından önceki kaynaklarda sultanların pek sık "konuştuğu"na rastlanmaması, onların ağzından çıkacak diyaloglar yaratma ihtiyacı içindeki oyun yazarlarına, tiyatro oyunlarında, mevcut tarih ve yolculuk kitaplarındaki kalıp tiplerin dışına çıkma olanağı sağlamış, hatta onları bu yolda cesaretlendirmiş olabilir. Ancak, araştırmalarım daha karmaşık bir duruma işaret etti. Batılı tarih yazarlarının ortaya koyduğu ürünler tahminimden daha fazla çeşitlilik gösteriyordu. Buna ilaveten, Doğulu tarih kitaplarının çevirileri de (Yunan, Arap ve Türk kaynaklı eserler) önemli ve şimdye kadar takdir edilmemiş bir rol oynuyordu. Bütün bu metinler, Batılı okuyuculara sunulmuş olan Osmanlı tarihi değişikliklerini* karmaşıktırıyor ve (çelişkili olarak) Osmanlıların kendi sözlerinin nasıl onların aleyhinde kullanılabileceğine örnek oluşturunuyordu.

İşte bu nedenlerle, bu çalışma, Osmanlılarla ilgili Doğu (ve Batı) tarih eserlerinin İngiltere'de nasıl karşılandığını, bu eserlerde ve Osmanlı tarihini konu alan İngiliz tiyatro oyunlarında diyalogun nasıl kullanıldığını inceliyor. Bu iki olgu birbiriyle ilintisiz gibi görünebilir ama birbiriyle birkaç şekilde bağlantılıdır. Önceleri tarihi kaynaklar, esas olarak Batılı bilim adamlarının Osmanlı tarihi hakkında birbirleriyle giriştikleri diyaloglardan ibaretti. Ancak, Batılı bilim adamları, (Ortodoks ve Müslüman) Yunan, Arap ve Türk

* Değişke: Versiyon.

tarihlerini çevirmeye başlayınca Doğulu tarihçilerle diyalog içine girdiler. Batılı kitapların önsözleri olaylara –ve dünyaya– değişik bakan kaynakların bu görüşleriyle cebelleşir. Kitapları yayına hazırlarken yaptıkları uygulama, öteki görüş de kendini ifade etme hakkı tanıma eğilimine en azından başlangıçta sahip olduklarını göstermektedir. Sonuç olarak Türk tarihi yazımı, Mikhail Bakhtin ve çevresinin geliştirdiği genel anlamda, daha az monolojik oldu. İkincisi, diyalogun baskın oluşu tiyatro eserlerini kaynaklarından ayırır; ancak 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren diyalog, Osmanlıları konu alan anlatılarda da gitgide daha baskın bir rol oynamaya ve bazen konuşmalar Doğu metinlerinden alınmaya başladı. Böylelikle, sultana ve diğer belli başlı Osmanlı kişiliklerine atfedilen diyaloglar, kısmen yukarıda anılan bilimsel diyalogun ürünü de olabiliyordu. Üstelik incelediğimiz dönemde (William Camden gibi eski dönemlere meraklı bir arşivcinin projelerinin aksine) popüler tarihin “anlatılaştığı” görülüyor; yani tarihçiler gitgide daha fazla, gerçek olayları bir kurguymuş gibi bir bütünlük ve canlılık içinde sunma eğilimi gösteriyorlar. Erken Modern Dönem’in tarih eserlerindeki anlatı teknikleri Bakhtin’in modern romanda hayran olduğu çoksesliliği sergilememiş olsa da diyalogu kullanmış olmaları ve açıklamalarda bulunmaları bu tür bir tarih yazımının çok hoş bir göstergesidir.

Gayatri Chakravorty Spivak, etkisi büyük olmuş olan bir makalesinde “Madun konuşabilir mi?” diye sormuştu.⁵ Ben de Osmanlıların Erken Modern Dönem’de nasıl canlandırıldığına dair benzeşik ama oldukça farklı sorular sormayı öneriyorum. Konu sultanın bir sesi olup olamayacağı değil, bu güçlü hatta korkutucu sesin –ve bunun uzantısı olarak eylemlerinin, karakterinin ve yönettiği imparatorluğun– Batılı tarihi söyleme ve oyunlara ne şekilde ve ne ölçüde aktarıldığı,

KAYNAKÇA

Birincil Kaynaklar

Ahmet ibni Muhammet ibni Arapşah, *Kitab acaip el makdur fi akbar Taymur talif Ahmet ibn Arapşah = Ahmedis Arabsiadae vitae et rerum gestarum Timuri, qui vulgo Tamerlanes dicitur* [Ahmet Arapşah'ın hayatı ve Tamerlane olarak adlandırılan Timur'un savaşçı eylemleri], ed. Jacob Golius, Leiden, 1636.

Ahmet ibni Muhammet ibni Arapşah, *Tamerlane or Timur the Great Amir*, çev. J. H. Sanders, Londra, Luzac & Co., 1936; yeniden basım, Lahore, Progressive Books, 1976.

ASHTON, Peter (çev.), *A shorte tretise upon the Turkes Chronicles*, der. Paulus Jovius, Londra, 1546.

BARLETI, Marin, *Historia de vita et gestis Scanderbergi Epirotarum Principis* [Epirililerin prensi Scanderberg'in öyküsü ve yaptıkları], Roma, [1520?]; bkz. Jones, Zachary.

BOYLE, Roger, "The Tragedy of Mustapha", *The Dramatic Works of Roger Boyle, Earl of Orrery*, ed. William Smith Clark II, vol.1 (2 cilt), Cambridge MA, Harvard University Press, 1937, s.229-304.

BRATTUTI, V. (çev.), *Chronica dell' origine e progressi della casa Ottomana, composta da Saidino...*, [Sadeddin'in yazdığı, Osmanlı hanedanının kökeni ve büyümesinin kroniği], Viyana, 1649.

BUSBECQ, Ogier Ghiselin de, *The Four Epistles of A.G. Busbecquius Concerning his Embassy into Turkey...Being Remarks upon te Religion, customs, Rices, Strength, and Government of that People...*, Londra, 1694.

BUSBECQ, Ogier Ghiselin de, *The Turkish Letters of Ogier Ghiselin de Busbecq, Imperial Ambassador at Constantinopole, 1554-1562*, çev.

Edward Seymour Forster, Oxford, Clarendon Press, 1927; yeniden basım Oxford, The Clarendon Press, 1968.

BUSBECQ, Ogier Ghiselin de, *The Turkish Letters of Ogier Ghiselin de Busbecq, Imperial Ambassador at Constantinople, 1554-1562*, çev. Edward Seymour Forster, Önsöz Karl A. Roider tarafından, Baton Rouge LA, Louisiana State University Press, 2005.

CAMBINI, Andrea, *Libro d'Andrea Cambini Fiorentino della origine de Turchi et imperio deli Ottomanni* [Türklerin Kökeni ve Osmanlıların saltanatı hakkında Floransalı Andrea Cambini'nin Kitabı], Floransa, 1529; bkz. Shute, John.

CARLELL, Lodowick, *The Famous Tragedy of Osmond, the Great Turke, or The Noble Servant*, Londra, 1657; ed. Allardyce Nicoll, Waltham Saint Lawrence, The Golden Cockerel Press, 1926.

CHALKOKONDYLES, Laonikos, *L'Histoire de la décadence de l'empire grec et établissement de celui des Turcs par Chalcondile Athenian; avec la continuation de la mesme histoire depuis la ruine du Peleponnese jusques a l'an 1612 par Thomas Artus ...* [Atinalı Chalkokondyles tarafından Yunan imparatorluğunun çöküşünün ve Türklerin imparatorluğunun kuruluşunun tarihi ve aynı tarihin Thomas Artus tarafından Pelepones Yıkıntısından 1612'ye kadar devamı], Paris, 1612.

CHALKOKONDYLES, Laonikos, *ΛΑΟΝΙΚΟΥ ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΚΑ* [Atinalı Laonikos Chalkokondyles'in Tarih Gösterileri] 1470-1490; çev. Nicolaos Nicoloudis, *Laonikos Chalkokondyles; A Translation and Commentary of the "Demonstrations of Histories"*, (Kitap I-III), Atina, Historical Publications St. D. Basilopaulos, 1996; bkz. Clauser, Conrad ve de Vigenère, Blaise.

CLAUSER, Conrad (çev.), *Laonici Chalkokondylae Atheniensis, de origine et rebus gestis Turcorum libri decem nuper è Graeco in Latinum conuersi Conrado Clausero* [On kitapta Conrad Clauser tarafından Yunancadan Latinceye yeni çevrilmiş olan Atinalı Laonikos Chalkokondyles'in Türklerin kökeni ve savaşçı eylemleri], Basle, 1556.

- CURIONE, Celio Augustinio [Curio, Celius Augustinus], *Sarracenicæ historiae tres libri...* [Üç kitapta Sarazenlerin tarihi], Basle, 1568; bkz. Newton, Thomas.
- CUSPINIAN, Johan, *De Turcorum origine, religione, ac immanissimo coeum in Christianos tyranide deque vii sper quas Christiani principes Turcos profligare et invadere facile possent...* [Türklerin kökenleri ve dinleri ve Hıristiyan [topraklarındaki] despotlukları ve Hıristiyan prenslerin Türkleri kolayca işgal edebilmek ve tahttan indirebilmek için kullanacakları yöntemler], Antwerp, 1541.
- DALLAM, Thomas, *Early Voyages and Travels in the Levant, The Diary of Master Thomas Dallam 1599-1600*, ed. J. Theodore Dent, Londra, Hakluyt Society için, 1893.
- DAVENPORT, Robert, *A Critical Edition of Robert Davenport's "The City Night-Cap"*, ed. Willis J. Monie, New York, Garland, 1979.
- [DAY, John ve Thomas Dekker?], *The Tragical Historie, Admirable Achievements, and various Events of Guy, Earl of Warwick*, Londra, 1661.
- DE MÉZERAY, François Eudes (çev.), *L'histoire de la décadence de l'empire grec et établissement de celui des Turcs par Chalkondile Athenian; ...et la traduction des Annales des Turcs...mise du Latin en françois par [le] seur de Mézeray* [Atinalı Chalkokondyles tarafından Yunan imparatorluğunun yozlaşması ve Türklerinkinin Kurulması; ...ve Sayın (M.) de Mézeray tarafından Türk vakayinamelerinin Latince'den Fransızca'ya çevirisi], 2 cilt, Paris, 1650-1662, *Annales* 2. cilttedir.
- DE VIGENÈRE, B[laise] (çev.), *Histoire de la décadence de l'empire grec et établissement de celui des turcs; comprise en dix livres. De la traduction de B[laise] de Vigenère* [Yunan imparatorluğunun yozlaşması ve Türklerinkinin kurulması; on ciltte. B[laise] de Vigenère'in çevirisiyle], Paris, 1577.
- DEKKER, Thomas, *The Dramatic Works of Thomas Dekker, Old Fortunatus*, ed. Fredson Bowers. vol.1 (4 cilt), Cambridge, Cambridge University Press, 1962.

- DU BEC, Jean (çev.), *Histoire du grand Empereur Tamerlanes Tirée des Monumens anti ques des Arabes*, Paris, 1595; bkz. "H.M."
- Evliya Çelebi, *Narrative of Travels in Europe, Asia and Africa... of Evliya Effendi*, 2 cilt, çev. Joseph von Hammer, Londra William H. Allen (Oriental Translation Fund adına), 1846.
- FOXE, John, *The History and Tyranny of the Turks, The Acts and Monuments of John Foxe*, ed. S. R. Cattley ve George Towsend, vol.4 (4 cilt), Londra, 1887, s.19-122.
- GEUFFROY, Antoine, *Briefue description de la court du Grand Turc et ung sommaire du reнге des Othmans avec un abregé de leurs folles superstitions* [Büyük Türk'ün sarayının kısa betimlemesi ve Osmanlıların saltanatının ve aptalca batıl inançlarının bir özeti], 2. basım, Paris, 1546.
- GEUFFROY, Antoine, *L'Estat de la court du Grand Turc* [Büyük Türk'ün sarayının durumu], Envers, [1542?]; bkz. Grafton, Richard.
- GIOVIO, Paolo, *Commentarii dele cose de Turchi* [Türkiye Konusu üzerine Fikirler], Roma, 1535; bkz. Ashton, Peter.
- GOFFE, Thomas, *The Courageious Turk Or Amurath the First*, Londra, 1632. Malone Society yeniden basım, ed. David Carnegie, Oxford, Oxford University Press, 1968 [1974].
- GOFFE, Thomas, *The Raging Turk Or Baiazet the Second*, Londra, 1631. Malone Society yeniden basım, ed. David Carnegie, Oxford, Oxford University Press, 1968 [1974].
- GOUGHE, Hugh (çev.), *The offspring of the house of Ottomano... Whereunto is added Bartholomeus Georgieviz Epitome, of the customes, rites, ceremonies and religion of the Turkes...[and] also...how Mustapha was murdered by his father*, Londra, [1569-1570].
- GRAFTON, Richard (çev.), *The order of the greate Turckes courte, of hys mene of warre and of all his conquests, with the summe of Mahumets doctrine*, Londra, [1542].

- [GREENE, Robert?], *The Comicall Historie of Alphonsus, King of Aragon*, Londra, 1599. Malone Society yeniden basım, ed. W. W. Greg, Oxford, Oxford University Press, 1926.
- [GREENE, Robert?]. *The First Part of the Tragicall Raign of Selimus, sometime Emperour of the Turkes*. Londra, 1594. Yer aldığı eser: *Three Turk Plays from Early Modern England*, ed. Daniel J. Vitkus, New York, Columbia University Press, 2000.
- GREVILLE, Fulke, *The Tragedy of Mustapha*. Yer aldığı eser: *The Selected Writings of Fulke Greville*, ed. Joan Rees, Londra, Athlone Press, 1973.
- HAKLUYT, Richard, *The Principall Navigations, Voyages, and Discoveries of the English nation made by Sea or over Land...*, Londra, 1589. Tıpkıbasım, Giriş yazısı, David Beers Quinn ve Raleigh Ashlin Skelton tarafından, Cambridge, Hakluyt Society ve Salem Peabody Müzesi yararına, 1965.
- HAYTOUN, Frère, *Les Fleurs des histoires de la tere Dorient*, [Paris], 150[1?].
- “H.M.” (çev.), *The Historie of the Great Emperour Tamerlan... Drawen from the auncient Monuments of the Arabians, by Messire Jean du Bec*, Londra, 1597.
- James VI, İskoçyalı, “The Lepanto”, *The Poems of James VI Of Scotland*, vol.1 (2 cilt), ed. James Craigie, Edinburg ve Londra, William Blackwood and Sons, 1955, s.198-257.
- JONES, Zachary (çev.), *The History of George Castriot Surnamed Scanderbeg King of Albanie... Newly translated out of French into English by Z.I. Gentleman*, Londra, 1596.
- KNOLLES, Richard, *The Generall History of the Turkes... Together with the Lives and Conquests of the Othoman Kings and Emperours. Faithfullie collected out of the best Histories, both auncient and moderne...*, Londra, 1603.
- KYD, Thomas, *The Spanish Tragedy*, New Mermaids, ed. J. R. Mulryne, Londra, A & C Black, 1989.

- [KYD, Thomas?], *The Tragedie of Soliman and Perseda*, Londra, 1599; *The Renaissance Imagination*, ed. John. J. Murray, New York ve Londra, Garland Publishing, 1991.
- LEWENKLAW, Johan [Johannes Leuclavius] (çev.), *Annales sultanorum Othmanidarum a Turcis sua lingua scripti...* [Osmanlı sultanlarının, Türkler tarafından, kendi dillerinde yazılmış olan vakayinameleri], Frankfort, 1588; bkz. De Mézeray.
- LEWENKLAW, Johan, *Historiae Musulmanae Turcorum, de monumentiis ipsorum exscriptae, libri xviii...* [18 kitapta, Türklerin kendi anıtlarından (Belge veya Kayıt) alınıp yazılmış, Müslüman tarihleri], Frankfort, 1591.
- LİTHGOW, William, *A Most Delectable and True Discourse of an Admired and painfull pregrination from Scotland, to the most famous kongdomes in Europe, Asia, and Affricke...*, Londra, 1614. Yeniden basım, Amsterdam, Theatrum Orbis Terrarum; New York, Da capo Press, 1971.
- MARLOWE, Christopher, *Tamburlaine Parts one and Two*, New Mermaids, 2. basım, ed. Anthony B. Dawson, Londra, A.C. Black; New York, W.W. Norton, 1997.
- MARLOWE, Christopher, *The Jew of Malta*, Mermaid Dramabook, yer aldığı eser: *Christopher Marlowe (Five Plays)*, ed. Havelock Ellis, New York, Hill and Wang, 1956.
- MOFFAN, Nicolas à, *Soltani Solymanni Turcorum imperatoris horrendum facinus sclerato in proprium filium...sultanum Mustapham... parricidio...* [Türklerin imparatoru Sultan Süleyman'ın korkunç eylemi [ve] oğlu sultan Mustafa'nın şeytanca katli], Paris, 1555; bkz. Goughe, Hugh.
- NEWTON, Thomas (çev.), *A Notable Historie of the Saracens...as also of the Turkes, Souldans, Mamelukes, Tartarians, and Sophians...*, Londra, 1575.
- NEWTON, Thomas (çev.), *The Tenne Tragedies of Seneca Translated into English*, The Spenser Society, 1887; yeniden basım, New York, Burt Franklin, 1967.

- [NORTON, Thomas?], *Orations: Of Arsanes agaynst Philip the Trecherous kyng of Macedone: of the ambassadors of Venice against the Prince that under crafty league with Scanderbeg, layed snares for Christendome: and of example of God's vengeance against a faithless king, queen, and her children*, Londra, [1560?].
- PAINTER, William, *The Palace of Pleasure*, 2. basım, Londra, 1567; yer aldığı eser: *William Painter: The Palace of Pleasure*, ed. Hamish Miles, 4 cilt, Londra, Cresset Press, 1929.
- PEELE, George, *The Battle of Alcazar*, Londra, 1594; Malone Society yeniden basımı, ed. W. W. Greg, 1907; yeniden basım, Oxford, Oxford University Press, 1963.
- Sadeddin Hoca [Sadeddin Mehmet ibni Hasancan,], *Tac üt Tevarih* ya da *Tac et Tevarih* [Tarihlerin Tacı], elyazması, 1580-1590, bkz. Levenklaw, Johan; Brattuti, V.; Seaman, William; de Mézeray, François Eudes.
- SALTERNE, George, *Tomumbieus sive Sultanici in Aegipta Imperii Eversi* [Tomumbieus ya da (Memluk) Sultanının hükümdarlığının Mısır'da devrilmesi], elyazması, 1594 civarı; bkz. Churchill, George B. ve Wolfgang Keller.
- SANDYS, George, *A Relation of a Journey Begun An. Dom. 1610... Containing a description of the Turkish Empire, of Aegypt, of the Holy Land...*, Londra, 1615.
- SCHILTBERGER, Johan, *Hie vabet an d Schildberger [sic] der vil wonders erfaren hatt in der heydenschafft und in türckey* [Kâfir diyarlarında ve Türkiye'de birçok harikulade deneyim geçirmiş olan Schiltberger'in (Yolculukları?)], [Ulm?, 1473?] *The Bondage and Travels of Johann Schiltberger* adı altında çev. J. Buchan Telfer, Londra, The Hakluyt Society, 1879.
- SEAMAN, William (çev.), *The Reign of Sultan Orchan, Second King of the Turks, Translated out of Hodja Effendi, an eminent Turkish Historian*, Londra, 1652.

SHUTE, John (çev.), *Two very notable Commentaries. The One of the Originall of the Turcks and Empire of the house of Ottomanno, written by Andrewe Cambine, and thother of the warres of the Turcke against George Scanderbeg, prince of Epiro...*, Londra, 1562.

SPEED, John, *A Prospect of the Most Famous Parts of the World. London, 1627*; yayına hazırlanmış tıpkıbasım, *Theatrum Orbis Terrarum*, 3. seri, vol.6, Giriş yazısı R. A. Skelton tarafından, Amsterdam, *Theatrum Orbis Terrarum*, 1966.

THUCYDIDES, *The Peloponnesian Wars*, çev. Tex Warner, Harmondworth, Penguin Books, 1954.

TOMKIS, Thomas, *Albumazar, a comedie*, Londra, 1615.

WHETSTONE, George, *The English Myrror: A Regard Wherein al estates may behold the Conquests of Envy, Containing the ruin of common weales, murther of Princes, causes of heresies, and...spoile of devine and human blessings...*, Londra, 1586.

Yazarı bilinmiyor, *Solymannidae tragoedia*, [elyazması oyun], 1582 civarı; bkz. Churchill, George B. ve Wolfgang Keller.

İkincil Kaynaklar

ADAMS, H[erbert] M. (ed.), *Catalogue of Books Printed on the Continent of Europe, 1501- 1600, in Cambridge Libraries*, Cambridge, Cambridge University Press, 1967.

ADAMS, Joseph Q. (ed.), *Chief of Pre-Shakespearean Dramas*, Boston MA, Houghton Mifflin, 1924.

ADAMS, Joseph Q. (ed.), *John Mason's "The Turke"*, *Materialien zur Kunde des älteren Englischen Dramas*, vol.37, Louvain, A Uystpruyt, 1913; yeniden basım, Vaduz, Kraus, 1963.

AHMAD, Aijz, *In Theory: Classes, Nations, Literatures*, Londra ve New York, Verso, 1992.

- ALLAIRE, Gloria, “Noble Saracen or Muslim Enemy: The Changing Image of the Saracen in Late Medieval Italian Literature”, *Western Views of Islam in Medieval and Early Modern Europe*, ed. David R. Blanks ve Michael Frassetto, New York, St Martin’s, 1999, s.173-184.
- Allgemeine Deutsche Biographie*, 2. basım, 56 cilt, Berlin, Duncker ve Humblot, 1967-1971.
- ANDREA, Bernadette, “Columbus in Istanbul: Ottoman Mappings of the ‘New World’”, *Genre*, vol.30, 1997, s.135-165.
- ANDREA, Bernadette, “*The Borrowed Veil*”: *Early Modern English Women and the Islamic World, 1580-1718*, Cambridge, Cambridge University Press, 2007.
- ANDREA, Bernadette, “The Ghost of Leo Africanus from the English to the Irish Renaissance”, *Postcolonial Moves: Medieval through Modern*, ed. Patricia Clare Ingham ve Michelle R. Warren, New York, Palgrave, 2003, s.195-215.
- ANKERSMIT, Frank ve Hans Kellner (ed.), *A New Philosophy of History*, Chicago IL, University of Chicago Press, 1995.
- ARTEMEL, Süheyla, “‘The Great Turk’s Particular Inclination to Red Herring’: The Popular Image of the Turk during the Renaissance in England”, *Journal of Mediterranean Studies*, vol.5, no.2, 1995, s.188-208.
- ASHCROFT, Bill, Gareth Griffiths ve Helen Tiffin (ed.), *The Post-colonial Studies Reader*, Londra ve New York, Routledge, 1995.
- BAKHTIN, Mikhail, *The Dialogic Imagination Four Essays*, çev. Caryl Emerson ve Michael Holquist, Austin TX, University of Texas Press, 1981.
- BARBOUR, Richmond, *Before Orientalism London’s Theatre of the East 1576-1626*, Cambridge, Cambridge University Press, 2003.
- BARTELS, Emily, “*Othello* and Africa: Postcolonialism Reconsidered”, *William and Mary Quarterly*, vol.54, Ocak 1997, s.45-64.

- BARTELS, Emily, *Spectacles of Strangeness: Imperialism, Alienation, and Marlowe*, Philadelphia PA, University of Pennsylvania Press, 1993.
- BAUMER, Franklin L, "England, the Turks, and the Common Corps of Christendom", *American Historical review*, vol.50, no.1, Ekim 1945, s.26-48.
- BECK, Brandon, *From the Rising of the Sun: English Images of the Ottoman Empire to 1715*, New York, Peter Lang, 1987.
- BEREK, Peter, "Lochrine Revised", *Research Opportunities in Renaissance Drama*, vol.23, 1980, s.33-54.
- BEREK, Peter, "Tamburlaine's Weak Sons", *Renaissance Drama*, vol.13, 1982, s.55-82.
- BHABHA, Homi K. (ed.), *Nation and Narration*, Londra ve New York, Routledge, 1990.
- BISAHHA, Nancy, "'New Barbarian' or Worthy Adversary: Humanist Constructs of the Ottoman Turks in Fifteenth Century Italy", *Western Views of Islam in Medieval and Early Modern Europe*, ed. David R. Blanks ve Michael Frassetto, New York, St Martin's, 1999, s.185-205.
- BLANKS, David R. ve Michael Frassetto (ed.), *Western Views of Islam in Medieval and Early Modern Europe*, New York, St. Martin's, 1999.
- BOERTH, Robert, "The Mediterranean and the Mediterranean World on the Stage of Marlowe and Shakespeare", *Journal of Theatre and Drama*, vol.2, 1996, s.35-58.
- BOOSE, Lynda, "'The Getting of a Lawful Race': Racial Discourse in Early Modern England and the Unrepresentable Black Women", *Women, "Race," and Writing in the Early Modern Period*, ed. Margo Hendricks ve Patricia Parker, Londra ve New York, Routledge, 1994, s.35-54.
- BOOTHE, Wayne C., *The Rhetoric of Fiction*, Chicago IL, University of Chicago Press, 1961.
- BOUNAHAI, Najib, "Moors in Elizabethan/Jacobean Entertainments: Race, Performance and Politics", Doktora tezi, Tufts University, 2001.

- BRAUDE, Benjamin, "The sons of Noah and the Construction of Ethnic and Geographical Identities in the Medieval and Early Modern Periods", *William and Mary Quarterly*, 3. seri, vol.54, Ocak 1997, s.103-142.
- BRAUDEL, Ferdinand, *The Mediterranean and the Mediterranean World in the Age of Philip II*, çev. Sian Reynolds, 2 cilt, New York, Harper & Row, 1973.
- BRENNAN, Timothy, "The Illusion of a Future: *Orientalism* as Traveling Theory", *Critical Inquiry*, vol.26, İlkbahar 2000, s.558-583.
- BRENNAN, Timothy, "The National Longing for Form", *Nation and Narration*, ed. Homi K. Bhabha, s.44-70.
- BROOKS, Douglas A., "He straight ore comes all Christian Provinces", Amerika Shakespeare Derneği Yıllık Toplantısına sunulan tebliğ, Washington DC, 25-27 Mart 1997.
- BROWN, William, "Marlowe's Debasement of Bajazeth: Foxe's *Actes and Monuments and Tamburlaine, Part I*", *Renaissance Quarterly*, vol.24, 1971, s.38-48.
- BULLOUGH, Geoffrey (ed.), *The Poems and Dramas of Fulke Greville*, 2 cilt, New York, Oxford University Press, 1945.
- BURÇOĞLU, Nedret Kuran, "The Image of the Turk in Europe from the 11th to the 20th Century as Represented in Literary and Visual Sources", *Marmara Journal of European Studies*, vol.7, no.1-2, 1999, s.187-201.
- BURİAN, Orhan, "Interest of the English in Turkey as Reflected in English Literature of the Renaissance", *Oriens*, vol.5, 1952, s.208-229. *Journal of the International Society for Oriental Research* (Leiden) (Doğu Araştırmaları Uluslararası Topluluğu Dergisi).
- BURNETT, Mark Thornton, "Marlovian Imitation and Interpretation in Heywood's *The Four Prentices of London*", *Cahiers Elizabéthains*, vol.32, Ekim 1987, s.75-91.

- BURTON, Jonathan, “‘A Most Wily Bird’: Leo Africanus, *Othello*, and the Trafficking in Difference”, *Postcolonial Shakespeares*, ed. Ania Loomba ve Martin Orkin, Londra ve New York, Routledge, 1998, s.43-63.
- BURTON, Jonathan, “Anglo-Ottoman Relations and the Image of the Turk in *Tamburlaine*”, *Journal of Medieval and Early Modern Studies*, vol.30, Kış 2000, s.125-156.
- BURTON, Jonathan, “Emplotting the Early Modern Mediterranean”, *Remapping the World in Early Modern English Writing*, ed. Goran Stanivukovic, New York, Palgrave, 2007.
- BURTON, Jonathan, “*English Anxiety and the Muslim Power of Conversion.*” *Journal of Early Modern Cultural Studies*, vol.2, no.1, İlkbahar-Yaz 2002, s.35-67.
- CHARNEY, Maurice, “The Voice of Marlowe’s *Tamburlaine* in Early Shakespeare”, *Comparative Drama*, vol.31, Yaz 1997, 213-223.
- CHEW, Samuel C., *The Crescent and the Rose: Islam and England during the Renaissance*, New York, Oxford University Press, 1937; yeniden basım New York, Octagon Press, 1965.
- CHURCHILL, George B. ve Wolfgang Keller, “Die lateinischen Universitäts Dramen Engländern der Zeit der Königin Elisabeth”, *Shakespeare Jahrbuch*, (Berlin), 34, (1898), s.221-264.
- CLARK, Katherina ve Michael Holquist, *Michail Bakhtin*, Cambridge MA, Harvard University Press, 1984.
- CLINTON, Jerome Wright, “The Ottoman Empire: Çelebi’s *Book of Travels*”, *The Norton Anthology of World Masterpieces*, ed. Maynard Mack, Jerome Wright Clinton, Robert Lyons Danly, Kenneth Douglas, Howard E. Hugo ve F. Abiola Irele vd., genişletilmiş basım, vol.2 (2 cilt), New York, W.W. Norton and Co., 1998, s.275-288.
- D’AMICO, Jack, *The Moor in English Renaissance Drama*, Tampa FL, University of Southern Florida, 1991.
- DANIEL, Norman, *Islam and the West: The Making of an Image*, Edinburgh, Edinburgh University Press, 1966.

- DAVIS, Ralph, "England and the Mediterranean, 1570-1670", *Essays in the Social and Economic History of Tudor and Stuart England*, ed. F. J. Fisher, Cambridge, Cambridge University Press, 1961, s.117-137.
- DE SOMOGYI, Nick, "Marlowe's Map of War", *Christopher Marlowe and English Renaissance Culture*, ed. Daryll Grantley ve Peter Roberts, Aldershot, Scolar Press, 1996, s.96-109.
- DIMMOCK, Matthew, *New Turkes: Dramatizing Islam and the Ottomans in Early Modern England*, Aldershot, Ashgate, 2005.
- DURING, Simon, "Literature-Nationalism's Other? The Case for Revision", *Nation and Narration*, ed. Homi K. Bhabha, s.138-153.
- ELLIS-FERMOR, Una (ed.), *Tamburlaine the Great*, New York, Gordian Press, 1966.
- EMERSON, Caryl ve Gary Saul Morson, "Mikhail Bakhtin", *The Johns Hopkins Guide to Literary Theory and Criticism*, ed. Michael Groden, Martin Krieswirth ve Imre Szeman, 2. basım, Baltimore MD, Johns Hopkins University Press, 2005 s.89-94.
- EMERSON, Caryl, "Beyond the Cutting Edge: Bakhtin at 107", *The Russian Review*, vol.61, Ekim 2002, s.618-622.
- EVANS, G. Blakemore (ed.), *The Riverside Shakespeare*, Harry Levin, Herschel Baker, Anne Barton, Frank Kermode, Hallet Smith, Marie Edel'in yazıları ve Charles Shattuck'un sahne tarihi hakkındaki denemesiyle, Boston MA, Houghton Mifflin, 1974.
- FISCHEL, Walter J., *Ibn Khaldun and Tamerlane Their Historic Meeting in Damascus, 1401 A.D. (803 A.H.)*, Los Angeles ve Berkeley CA, University of California Press, 1952.
- FUCHS, Barbara, *Mimesis and Empire The New World, Islam, and European Identities*, Cambridge, Cambridge University Press, 2001.
- FULLER, Mary C, "If my fortunes turn Turk with me': Figures of Islam in Early Modern English Drama." Amerika Shakespeare Derneği Yıllık Toplantısına sunulan tebliğ, San Francisco CA, 2 Nisan 1999.

- FULLER, Mary C, "English Turks and Resistant Travelers: Conversion to Islam and Homosocial Courtship", *Travel Knowledge: European "Discoveries" in the Early Modern Period*, ed. Ivo Kaps ve Jyotsna G. Singh, New York, Palgrave, 2001, s.66-73.
- GENTZLER, Edwin, *Contemporary Translation Theories*, gözden geçirilmiş 2. basım, Clevedon, Eng., Multilingual Matters, 2001, s.187-203.
- GHAZZAL, Zouhair, "From Anger on Behalf of God to 'Forbearance' in Islamic Medieval Literature", *Anger's Past*, ed. Barbara H. Rosenwein, s.203-230.
- GILLIES, John ve Virginia Mason Vaughan (ed.), *Playing the Globe Genre and Geography in English Renaissance Drama*, Madison NJ, Fairleigh Dickinson University Press ve Londra, Associated University Press, 1998.
- GILLIES, John, *Shakespeare and the Geography of Difference*, Cambridge, Cambridge University Press, 1994.
- GREENE, Molly, *A Shared World Christians and Muslims in the Early Modern Mediterranean*, Princeton NJ, Princeton University Press, 2000.
- GRODEN, Michael, Martin Krieswirth ve Imre Szeman (ed.), *The Johns Hopkins Guide to Literary Theory and Criticism*, 2. basım, Baltimore MD, Johns Hopkins University Press, 2005.
- HADFIELD, Andrew, *Literature, Travel, and Colonial Writing in the English Renaissance, 1545-1625*, Oxford University Press, 1998.
- HALL, Kim, *Things of Darkness Economies of Race and Gender in Early Modern England*, Ithaca NY, Cornell University Press, 1995.
- HAMPTON, Timothy, "'Turkish Dogs,' Rabelais, Erasmus, and the Rhetoric of Alterity." *Representations*, vol.41, 1993, s.58-82.
- HAMPTON, Timothy, *Writing from History The Rhetoric of Exemplarity in Renaissance Literature*. Ithaca NY, Cornell University Press, 1995.

- HENDRICKS, Margo ve Patricia Parker (ed.), *Women, 'Race,' and Writing in the Early Modern Period*, Londra ve New York, Routledge, 1994.
- HESS, Andrew C, "The Battle of Lepanto and Its Place in mediterranean History", *Past and Present*, vol.57, Kasım 1972, s.53-73.
- HEYWOOD, C. J., "Sir Paul Rycout, A Seventeenth-century Observer of the Ottoman State: Notes for a Study", *English and Continental Views of the Ottoman Empire, 1500-1800*, ed. E. K. Shaw ve C. J. Heywood, s.31-59.
- HOWARD, Jean E, "An English Lass among the Moors: Gender, Race, Sexuality, and National Identity in Heywood's *The Fair Maid of the West*", *Women, 'Race,' and Writing in the Early Modern Period*, ed. Margo Hendricks ve Patricia Parker, s.101-117.
- HOWARD, Jean E, "Gender on the Periphery", *Shakespeare and the Mediterranean Selected Proceedings of the International Shakespeare Association World Congress, Valencia, 2004*, ed. Tom Clayton, Susan Brock ve Vicente Fores, Newark DE, University of Delaware Press, 2004, s.344-362.
- HUNTER, G. K, *Dramatic identities and Cultural Tradition*, Liverpool, Liverpool University Press, 1978.
- INGHAM, Patricia Clare ve Michelle R. Warren (ed.), *Postcolonial Moves: Medieval through Modern*, New York, Palgrave, 2003.
- JARDINE, Lisa ve Jerry Brotton, *Global Interests Renaissance Art between East and West*, Ithaca NY, Cornell University Press, 2000.
- JELAVICH, Barbara ve Charles Jelavich, "Balkans, History of the", *Encyclopaedia Britannica Macropaedia*, 2. basım, 1978, s.611-640.
- JONES, Norman, "The Adaptation of Tradition: The Image of the Turk in Protestant England", *East European Quarterly*, vol.12, no.2, 1978, s.161-175.
- JUMP, John D (ed.), *Tamburlaine the Great, Parts I and II*, Lincoln NE, University of Nebraska Press, 1967.

- KABACALI, Alpay, *Nasreddin Hodja*, İstanbul, Net Turistik Yayınları, 1992.
- KABBANI, Rana, *European Myths of Orient*, Bloomington IN, Indiana University Press, 1986.
- KAMPS, Ivo ve Jyotsna G. Singh (ed.), *Travel Knowledge European "Discoveries" in the Early Modern Period*, New York, Palgrave, 2001.
- KAMPS, Ivo, "The Writing of History in Shakespeare's England", *A Companion to Shakespeare's Works*, ed. Richard Dutton ve Jean E. Howard, vol.2 (2 cilt), Malden MA, Blackwell, 2003, s.4-25.
- KELLNER, Hans (ed.), *A New Philosophy of History*, Chicago IL, University of Chicago Press, 1995.
- KELLNER, Hans, *Language and Historical Representation Getting the Story Crooked*, Madison WI, University of Wisconsin Press, 1989.
- KINOSHITA, Sharon, "'Fraternizing with the Enemy': Christian-Saracen Relations in Raoul de Cambrai", *L'Épopée romaine, I-II*, (ed.) Gabriel Bianciotto ve Claudio Galderisi, Poitiers, Université de Poitiers, 2002, s.695-703.
- KINOSHITA, Sharon, "The Romance of Miscege Nation: Negotiating Identities in *La Fille du compte de Pontieu*", *Postcolonial Moves: Medieval Through Modern*, ed. Patricia Clare Ingham ve Michelle R. Warren, New York, Palgrave Macmillan, 2003, s.111-131.
- KNOBLER, Adam, "The Rise of Timur and Western Diplomatic Response, 1390-1405", *Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland*, vol.5, no.3, Kasım 1995, s.341-349.
- LEVIN, Richard, "The Contemporary Perception of Marlowe's Tamburlaine", *Medieval and Renaissance Drama in England*, vol.1, 1984, s.51-70.
- LEWIS, Bernard, *The Muslim Discovery of Europe*, Londra, Weidenfeld and Nocholson, 1982.
- LOOMBA, Ania, "'Delicious Traffick': Alterity and Exchange on Early Modern Stages", *Shakespeare Survey*, vol.52, 1999, s.201-214.

- LOOMBA, Ania, "The Color of Patriarchy: Critical Difference, Cultural Difference, and Renaissance Drama", *Women, 'Race,' and Writing in the Early Modern Period*, ed. Margo Hendricks ve Patricia Parker, s.17-34.
- LOWE, Lisa, *Critical Terrains French and British Orientalisms*, Ithaca NY ve Londra, Cornell University Press, 1991.
- LUPTON, Julia Reinhard, "Othello Circumcised: Shakespeare and the Pauline Discourse of Nations", *Representations*, vol.57, Kış 1997, s.73-89.
- LYNCH, Kathleen M., *Roger Boyle First Early of Orrery*, Knoxville TE, University of Tennessee Press, 1965.
- MACLEAN, Gerald, "Ottomanism before Orientalism? Bishop Henry King Praises Henry Blount, Passanger", *Travel Knowledge European "Discoveries" in the Early Modern Period*, ed. Ivo Kamps ve Jyotsna G. Singh, s.85-96.
- MANZ, Beatrice Forbes, "Tamerlane's Career and Its Uses." *Journal of World History*, vol.13, no.1, 2002, s.1-25.
- MARTINOVICH, Nicholas N., *The Turkish Theatre*, New York, Thetre Arts Inc., [1933].
- MATAR, Nabil, *In the Lands of the Christians*, New York ve Londra, Routledge, 2003.
- MATAR, Nabil, *Islam in Britain, 1558-1685*, Cambridge, Cambridge University Press, 1998.
- MATAR, Nabil, *Turks, Moors, and Englishmen*, New York, Columbia University Press, 1999.
- MATTHEW, H. C. G. ve Brian Harrison (ed.), *Oxford Dictionary of National Biography...: From the Earliest Times to the Year 2000*, (Ulusal Yaşamöyküleri Oxford Sözlüğü...: En Eski Zamanlardan 2000 Yılına Kadar), 60 cilt, Oxford ve New York, Oxford University Press, 2004. *Dictionary of National Biography'nin* (1885-1901) gözden geçirilmiş basımı.

- MCJANNET, Linda, "Bringing in a Persian", *Medieval and Renaissance Drama in England*, vol.12, 1999, s.236-267.
- MCJANNET, Linda, "Antony and Alexander: Imperial Politics in Plutarch, Shakespeare, and Some Modern Historical Texts", *College Literature*, vol.20, Ekim 1993, s.1-18.
- MCJANNET, Linda, "Mapping the Ottomans on the Renaissance Stage", *Journal of Theatre and Drama*, vol.2, 1996, s.9-34.
- MCJANNET, Linda, *The Voice of Elizabethan Stage Directions: The Evolution of a Theatrical Code*, Newark DE, University of Delaware Press, 1999.
- MCLEOD, Bruce, *The Geography of Empire in English Literature, 1580-1745*, Cambridge, Cambridge University Press, 1999.
- MILES, Gary B, "How Roman are Shakespeare's 'Romans'?", *Shakespeare Quarterly*, vol.40, Sonbahar 1989, s.257-283.
- MILLER, Anthony, "Domains of Victory: Staging and contesting the Roman Triumph in Renaissance England", *Playing the Globe Genre and Geography in English Renaissance Drama*, ed. John Gillies ve Virginia Mason Vaughan, s.260-287.
- MILLER, J. Hillis, *Reading Narrative*, Norman OK, University of Oklahoma Press, 1998.
- MORRIS, Pam (ed.), *The Bakhtin reader: Selected Writings of Bakhtin, Medvedev, and Voloshinov*, Londra ve New York, Edward Arnold, 1994.
- MORSON, Gary Saul ve Caryl Emerson, *Mikhail Bakhtin Creation of a Prosaics*, Stanford CA, Stanford University Press, 1990.
- NEILL, Michael, *Putting History to the Question*, New York, Columbia University Press, 2000.
- O'MALLEY, Susan Gushee (ed.), *A Critical Old-Spelling Edition of Thoma Goffe's "The Raging Turke"*, New York, Garland, 1979.

- PANTZER, Katherine F. (ed.), *A Short-Title Catalogue of Books Printed in England, Scotland, and Ireland and of English Books Printed Abroad, 1475-1640*, A. W. Pollard ve G. R. Redgrave tarafından ilk kez derlenmiş, W. A. Jackson ve F. S. Ferguson tarafından gözden geçirilmiş, Katherine F. Pantzer tarafından tamamlanmıştır, Londra, The Bibliographical Society, 1976-1991.
- PARKER, Patricia, "Preposterous Conversions: Turning Turk and its 'Pauline' Rerighting", *Journal of Early Modern Cultural Studies*, vol.2, İlkbahar-Yaz 2002, s.1-34.
- PARR, Anthony (ed.), *Three Renaissance Travel Plays*, Manchester ve New York, Manchester University Press, 1995.
- PARTNER, Nancy F., "Historicity in an Age of Reality-Fictions", *A New Philosophy of History*, ed. Frank Ankersmit ve Hans Kellner, s.27-28.
- PATRIDES, C. A., "The 'Bloody and Cruel Turk': the Background of a Renaissance Commonplace", *Studies in the Renaissance*, vol.10, 1963, s.126-135
- PIERCE, Leslie, *The Imperial Harem Women and Sovereignty in the Ottoman Empire*, New York, Oxford University Press, 1993.
- PRATT, Mary Louise, *Imperial Eyes Travel Writing and Transculturation*, Londra ve New York, Routledge, 1992.
- PREMINGER, Alex ve T. Y. F. Brogan (ed.), *The New Princeton Encyclopaedia of Poetry and Poetics*, yardımcı ed. Frank J. Warnke, O. B. Hardison ve Earl Minor, Princeton NJ, Princeton University Press, 1993.
- PRINCE, Gerald, "Narrativity", *The Johns Hopkins Guide to Literary Theory and Criticism*, ed. Michael Groden, Martin Krieswirth ve Imre Szeman, s.524-527.
- RAIS, Mahmoud, "The Representation of the Turk in English Renaissance Drama", Doktora Tezi, Cornell University, 1973.
- RICE, Warner Grenelle, "Turk, Moor, and Persian in English Literature from 1550-1660, with Particular Reference to the Drama", Doktora Tezi, Harvard University, 1927.

- ROCHAS, Adolphe, *Biographie du Dauphiné, contenant l'histoire des hommes nés dans cette province qui se sont fait remarquer dans lettres, les sciences, les arts, etc.* [Dauphiné'in Biyografisi, aynı zamanda bu yörede doğup sanat, bilim ve edebiyatta ünlenmiş olan erkeklerin öykülerini de içerir]..., 2 cilt, Paris, Charavay, 1856-1860.
- ROSENWEIN, Barbara H. (ed.), *Anger's Past The Social Uses of an Emotion in the Middle Ages*, Ithaca NY, Cornell University Press, 1998.
- ROSS, A. Elizabeth, "Han-me-Down Heroics: Shakespeare's Retrospective of Popular Elizabethan Heroical Drama in *Henry V*", *Shakespeare's English Histories: A Quest for Form and Genre*, ed. John W. Velz, Binghamton NY, Medieval and Renaissance Texts and Studies, 1996, s.171-203.
- SAID, Edward W., "Orientalism: An Afterword", *Raritan: A Quarterly Review*, vol.14, Kış 1995, s.32-59.
- SAID, Edward W., *Orientalism*, New York, Vintage Books, 1978.
- SAID, Edward W., *The World, the Text, and the Critic*, Cambridge MA, Harvard University Press, 1983.
- SCHWOEBEL, Robert, *The Shadow of the Crescent: The renaissance Image of the Turk (1453-1517)*, New York, St. Martin's, 1967.
- SEATON, Ethel, "Marlowe's Map", *Essays and Studies by Members of the English Association*, vol.10, 1925, s.13-25.
- SETTON, Kenneth, *Western Hostility to Islam and Prophecies of Turkish Doom*, Philadelphia PA, American Philosophical Society, 1992.
- SHAPIRO, James, "Revisiting Tamburlaine: *Henry V* as Shakespeare's Belated Armada Play", *Criticism*, vol.31, Sonbahar 1989, s.351-366.
- SHATTUCK, Joanne (ed.), *The Cambridge Bibliography of English Literature*, 3. basım, Cambridge ve New York, Cambridge University Press, 1999.
- SHAW, Ezel Kural ve C. J. Heywood (ed.), *English and Continental Views of the Ottoman Empire, 1500-1700*, Los Angeles CA, Clark Memorial Library, 1972.

- SHAW, Ezel Kural, "The Double Veil: Traveler's Views of the Ottoman Empire, Sixteenth through Eighteenth Centuries", ed. Ezel Kural Shaw ve C. J. Heywood, *English and Continental Views of the Ottoman Empire, 1500-1700*, s.3-29.
- SHAW, Stanford J., *Empire of the Gazis: The Rise and Decline of the Ottoman Empire, 1280-1808, History of the Ottoman Empire and Turkey*, vol.1 (2 cilt), Cambridge, Cambridge University Press, 1976-1977.
- SHEPHERD, Simon, *Marlowe and the Politics of Elizabethan Theatre*, Sussex, Harvester Press, 1986.
- SIEMON, James R, *Word Against Word: Shakespearean Utterance*, Amherst MA, University of Massachusetts Press, 2002.
- SKILLITER, S. A., "Three Letters from the Ottoman 'Sultana' Safiye to Queen Elizabeth I", *Documents from Islamic Chanceries*, ed. S. M. Stern, Cambridge, Harvard University Press, 1965, s.119-157.
- SKILLITER, S. A., *William Harborne and the Trade with Turkey, 1578-1582: A Documentary Study of the First Anglo-Ottoman Relations*, Londra, Oxford University Press, 1994.
- SMITH, Byron Porter, *Islam in English Literature*, Beyrut, American Press, 1939.
- SOUTHERN, R.W, *Western Views of Islam in the Middle Ages*, Cambridge MA, Harvard University Press, 1962.
- STURGESS, Philip, *Narrativity Theory and Practice*, Oxford, Clarendon Press, 1992.
- SUGDEN, E. H., *A Topographical Dictionary to the Works of Shakespeare and His Fellow Dramatists*, Manchester, Manchester University Press, 1925.
- THOMAS, Vivien ve William Tydeman, *Christopher Marlowe The Plays and Their Sources*, Londra, Routledge, 1994.
- VALENSI, Lucette, *The Birth of the Despot Venice and the Sublime Porte*, çev. Arthur Dener, Ithaca NY, Cornell University Press, 1993.

- VAUGHAN, Virginia Mason, *Performing Blackness on English Stages, 1500-1800*, Cambridge, Cambridge University Press, 2005.
- VITKUS, Daniel J., "Early Modern Orientalism: Representations of Islam in Sixteenth-and Seventeenth-Century Europe", *Western Views of Islam in Medieval and Early Modern Europe*, ed. David R. Blanks ve Michael Frassetto, s.207-230
- VITKUS, Daniel J., *Turning Turk English Theatre and the Multicultural Mediterranean, 1570-1639*, New York, Palgrave, 2003.
- VOEGLIN, Eric, "Machiavelli's *Prince*: Background and Formation", *Review of Politics*, vol.13, 1951, s.142-158.
- WAITH, Eugene M., *The Herculean Hero in Marlowe, Chapman, Shakespeare and Dryden*, New York, Columbia University Press, 1962.
- WANN, Louis, "The Oriental in Elizabethan Drama", *Modern Philology*, vol.12, Ocak 1915, s.163-187.
- WHITE, Hayden, "The Value of narrativity in the Representation of Reality", *On Narrative*, ed. W. J. T. Mitchell, Chicago IL ve Londra, University Press of Chicago, 1981, s.1-23.
- WISON, Richard, "Visible Bullets: Tamburlaine the Great and Ivan the Terrible", *English Literary History*, vol.62, 1995, s.47-68.
- WOMERSLEY, David, "An Early response to *Tamburlaine?*", *Notes and Queries*, New ser., vol.38, Aralık 1991, s.471-472. Abu Maşar, 207.

DİZİN

- Adams, Joseph Q., 147, 148, 187.
Aeneid, 269.
Africanus, Leo Joannes, 199.
Ahmad, Aijaz, 51.
Ahmet I, Osmanlı Sultanı (1603-1617), 355.
Ahmet ibni Muhammet ibni Arapşah, *Timurname* (1450 civarı), 46, 64, 201, 207, 208, 212-214, 236, 286; -de Beyazıt I, 63, 230-233, 238, 241, 287; ayrıca bkz. Golius, Jacob ve Sanders, J. H.
Akdeniz'de ticaret, 33.
Alchoran Turcicum (Türk Kur'an'ı), 253.
Alexander, William, 310.
Alıntı türleri, - çizgisel (linear), 45, 57, 82, 83, 86, 126, 138; - dolaylı, 81, 82, 84, 86, 92; - dolaysız (doğrudan), 81-83, 85, 86, 138, 254, 304, 350; - resimsel, 45, 57, 82; ayrıca bkz. anlatılaştırılmış konuşma ve Voloshinov, Valentin.
Anlatılaştırılmış konuşma, 48, 78, 81-83, 118, 349; ayrıca bkz. alıntı türleri.
Anlatisallaştırma ve tarih eserleri, 24, 42-45, 78, 139, 157, 281, 307; ayrıca bkz. White, Hayden.
Anlatisallık, bkz. anlatisallaştırma ve tarih eserleri.
Antoninus, Marcus, 32.
Artemel, Süheyla, 36, 161.
Artus, Thomas, *L'histoire de la décadence de l'empire grec et établissement de celui des Turcs... avec la continuation... jusques a l'an 1612* (1612), 211, 213, 215-218, 245, 246, 254, 282.
Ashton, Peter, *A Short treatise upon the Turkes Chronicles* (Türk Kronikleri hakkında Kısa bir İnceleme) (Londra, 1546), 44, 56, 90, 103-107, 110, 112, 114, 116, 119, 138, 141, 142, 154, 155, 192, 336; ayrıca bkz. Giovio, Paolo.
Atatürk, Mustafa Kemal, 29.
Avrupa efsanesi, 32, 53.
Bakhtin, Mikhail, - ve diyalojizm, 37, 55, 82, 85, 88, 188; - ve tiyatro [oyunları], 38-42, 55.
Ball, John, 344.
Barbour, Richmond, 13, 14, 20, 51, 251, 252, 283, 284, 286, 289.
Barleti, Marin, *Historia de vita et gestis Scanderbegi*, 70, 79, 90, 91, 112, 113, 127-133, 138, 142, 143, 176, 218, 254, 273, 286; ayrıca bkz. Jones, Zachary.
Bartels, Emily, 190, 193, 357, 360.
Baumer, Franklin, 52.
Beard, Thomas, *The Theatre of God's Judgement* (1597), 43.
Beck, Brandon, 94, 140, 286.
Berek, Peter, 175, 188, 194.

- Bergren, Ann, 195, 337.
- Beyazıt I, Yıldırım (Bayazid, Bayazet, Bajazeth, Baiazet, Baiazeth), Osmanlı Sultanı (1389-1403), 21, 28, 46, 48, 49, 63, 70-74, 76, 80, 82, 83, 84, 91, 185-189; - Doğu tarih eserlerinde, 201, 205, 208, 209, 219, 220, 223, 228-238, 241, 245, 247; - Marlowe'un *Tamburlaine I*'inde, 66, 139, 147-149, 160-177; - on altıncı yüzyıl tarih eserlerinde, 105, 111, 150-160; ayrıca bkz. Chalkokondyles, Laonikos, Ahmet ibni Muhammet ibni Arapşah, Knolles, Richard.
- Beyazıt II (Bayazid, Baiazet, Baiazeth), Osmanlı Sultanı (1481-1512), 107, 108, 116, 118, 122, 179, 273, 336; - konuşmaları, 121, 136; ayrıca bkz. Greene, Robert, *Selimus I*.
- Bilime Arap katkıları, 31.
- Bishop, John, *Beautiful Blossoms* (1577), 53, 153, 171, 192.
- Boerth, Robert, 35, 53, 196.
- Bonfini, Antonio, *Rerum Ungaricarum* (1543), 119, 143, 218, 255, 256.
- Boyle, Robert, 328.
- Boyle, Roger, Orrery Kontu, *The Tragedy of Mustapha* (1668), 327, 328.
- Brattuti V, *Chronica dell' origine progressi della Ottomana composta da Saidino* (1649), 244.
- Brooke, Tucker, 186, 295.
- Brooks, Douglas A., 64, 88.
- Brotton, Jerry, 34, 53.
- Brown, William, 134, 143, 159, 160, 162, 192.
- Bruno, Giordano, 310.
- Bullough, Geoffrey, 310, 326, 337-339.
- Burnett, Mark Thornton, 175, 194.
- Burton, Jonathan, 14, 20, 51, 57, 170, 190, 193, 194, 199, 242, 289.
- Busbecq, Ogier Ghiselin de, - *Four Epistles of A.G. Busbecq* (1694), 190, 254, 293, 295, 309, 326, 337, 360; - tarafsızlığı, 293, 296-302, 336.
- Bush, George W., 20.
- Büyük İskender, 115, 116, 152.
- Cambini, Andreas, *Libro... della origine de Turchi et imperio deli Ottomanni* (1529), 62, 79, 108-110, 112, 113, 118-124, 128, 129, 133, 138, 143, 155, 156, 240, 245; ayrıca bkz. Shute, John.
- Capture of Stuhlweissenburg from the Turks*, kayıp oyun (1602), 176.
- Carey, Sir John, 112.
- Carlell, Lodowick, *Osmond, the Great Turk, or the Noble Servant* (1657), 327, 339.
- Castriot, George (Scanderbeg), 89, 97, 142; ayrıca bkz. Narleti Marin ve Shute, John.
- Chalkokondyles, Laonikos, - *Demonstrations of Histories* (1470-1490), 25, 82, 143, 144, 200, 204, 219-221, 242-245, 247, 252, 253, 261, 265, 286, 356; -de Beyazıt I, 83, 223-225, 228-231, 233, 234, 236, 238, 241, 267, 269, 270, 287; -de diyaloglar, 219, 224-227, 263; -in etkisi, 205, 206, 210-213, 217.
- Charles I, İngiltere Kralı, 336.
- Charles V, Kutsal Roma İmparatoru, 100, 222, 336.
- Chew, Samuel C., 66, 88, 89, 142, 160, 185, 190, 193, 196.
- Chiensis, Leonardus, 143, 253.
- Chrysostomides, J., 204, 205, 243.
- Clark, William Smith, 56, 57, 328, 339.
- Clauser, Conrad, *Laonici Chalcondylae Atheniensis, de origine et rebus gestis Turcorum*

- (1556), 46, 205, 206, 210, 220, 223, 243, 253, 357; ayrıca bkz. Chalkokondyles, Laonikos.
- Cobham, Lord, 306.
- Curio, Augustino, *Historiae saracenicae* (1567), 88, 117, 118, 206; ayrıca bkz. Newton, Thomas.
- Cuspinian, Johan, 107, 119, 142.
- Çeviri, 89, 95, 97, 98, 101, 103, 108, 109, 112-114, 117, 124, 127, 132, 138, 143, 151, 154, 155, 199-202, 204-209, 211, 214, 216, 221-224, 236, 239, 240, 244, 246, 252, 253, 256, 286, 296, 301, 336, 337, 343-346, 353-355, 360; - diyalog olarak, 37, 45-47; ayrıca bkz. Doğu tarih eserleri.
- Çokseslilik (polifoni), bkz. Bakhtin, Mikhail ve diyalojizm.
- D'Amico, Jack, 193.
- D'Avenant, William, *The Siege of Rhodes I* (1656), 327.
- Daborne, Robert, *A Christian Turn'd Turk* (1612), 22.
- Dallam, Thomas, 35.
- Davenport, Robert, 227, 246.
- Davies, John, *Microcosmus* (1603), 186.
- de Bry, Theodore, 190.
- de dictis*, geleneği, 115, 151.
- de Mézeray, François Eudes, *L'histoire de la décadence de l'empire grec et établissement de celui des Turcs par Chalcondile Athenian;... et la traduction des annales des Turcs... mise du Latin en françois* (1662), 206, 211, 222, 223, 243-246, 278, 289, 345, 346, 348; ayrıca bkz. Lewenklaw, Johan.
- de Vigenère, Blaise, *Histoire de la décadence de l'empire grec et établissement de celui des turcs* (1577), 205, 210, 212, 213, 221, 223, 243, 245, 253; ayrıca bkz. Chalkokondyles, Laonikos.
- Dekker, Thomas, *Old Fortunatus* (1600), 89, 181, 183, 185, 186, 196.
- Devşirme* sistemi, 52, 183, 355.
- Dimmock, Matthew, 26, 141, 176, 177, 179, 190, 193-195, 336.
- Diyalog, 23, 24, 48, 55, 56, 62, 77, 78, 81, 85, 86, 136, 160, 187, 188, 200, 203, 219, 241, 263, 264, 272, 299, 301, 338, 343; - tarih eserlerinde, 44-47, 98, 117, 139, 202, 224, 254; - tiyatroda, 37-40, 42, 82, 285; ayrıca bkz. diyalojizm, alıntılar ve aktarmalar ve kalıp konuşmalar.
- Diyalojizm, 55, 57, 62, 65, 82, 88, 160, 305, 320, 324, 326, 334; - tarih eserlerinde, 83, 86, 87, 128, 138, 259, 275, 276, 278, 299, 300; - tiyatroda, 37-40, 42, 165, 179, 181, 261, 324; ayrıca bkz. Bakhtin, Mikhail ve diyalog.
- Doğu kaynakları, bkz. Doğu tarih eserleri.
- Doğu tarih eserleri, 138, - Avrupa dillerine çevirileri, 202, 221-224; - çevrilmeleri önünde engeller, 200, 202; - diyaloglar, 23, 47, 48, 202, 219, 254; - etkileri, 209-224; - hakkında övgüler, 210-214, 254; - Latince çevirileri, 201, 202, 220-223; ayrıca bkz. Knolles, Richard.
- Dolaylı anlatım, bkz. Voloshinov, Valentin.
- Donne, John, 196.
- Dört Hükümdarlık geleneği, 32.
- du Bec, Jean, *Histoire du Grand Empereur Tamerlanes* (1595), 201, 208, 209, 211-213, 216, 221, 232, 236-238, 247, 252, 261-263, 265-267, 283, 286-288; ayrıca bkz. H.M.

- Elias, Norbert, 75, 90.
- Elizabeth I, İngiltere Kraliçesi, 19, 20, 34, 55, 310, 323, 326, 349, 359.
- Ellis-Fermor, Una, 66, 160, 162, 170, 199, 201, 209, 234, 242, 243, 245-247.
- Emerson, Caryl, 55, 56, 82, 86, 88, 92.
- Erasmus, Desiderius, 30, 52, 105, 277.
- Evliya Çelebi, *Seyahatname* (1650 civarı), 209, 239, 240, 247, 270, 283.
- Farklılık retoriği, 52, 61, 85, 285, 335; ayrıca bkz. nitelermeler, istisna, ironi, parantez, kendini suçlama.
- Fortescue, Thomas, *The Forest or Collection of Histories* (1571), 80, 92, 152, 153, 209; ayrıca bkz. Mexia, Pedro.
- Foxe, John, *The History and Tyranny of the Turks* (1570), 44, 97, 118, 119, 133-137, 143, 144, 158, 159, 192, 206, 243, 253, 274, 287, 288.
- Friel, Brian, 286.
- Fulgosius, Baptista, *De dictis factisque memorabilis collectanea* (1509), 151.
- Fuller, Mary C., 35, 53.
- Fynes, Edward, Lord, Büyük Amiral, 109.
- Gentili, Alberico, 30, 31.
- Georgieviz, Bartholomeuz, *Epitome*, 133, 143, 337; ayrıca bkz. Goughe, Hugh.
- Geuffroy, Antoine, *L'Etat de la court du gran Turc* (1542 ve 1546), 98-103, 117, 123, 124, 140, 141, 190, 192, 210, 218; ayrıca bkz. Grafon, Richard.
- Ghazzal, Zouhair, 90, 203, 243.
- Gillies, John, 53.
- Giovio, Paolo (Paulus Jovius), - *Commentarii delle cose de Turchi* (1532), 76, 90, 103, 104, 106, 112, 114-116, 133, 138, 141, 142, 154-156, 191, 192, 240, 260, 272, 273, 295; - *Elogia virorum bellica virtutem illustrium* (1551), 92, 151; ayrıca bkz. Ashton, Peter.
- Goffe, Thomas, - *The Courageous Turk Or Amurath the First* (1632), 19, 91, 339; - *The Raging Turk Or Baiazet the Second*, 68, 89, 187, 293.
- Golius, Jacob, - *Kitab acaip el maktur fi akbar Taymur talif Ahmet ibn Arapşah = Ahmedis Arabiadade vitae et rerum gestarum Timuri, qui vulgo Tamerlanes dicitur* (1636), 201, 207, 212-214, 221, 244, 245, 253, 337; ayrıca bkz. Ahmet ibni Muhammet ibni Arapşah.
- Goughe, Hugh, *The offspring of the house of Ottomano* (1569/1570), 92, 301, 305, 310, 333, 337; ayrıca bkz. Georgieviz, Barthomeuz ve Moffan, Nicholas à.
- Gourand, General Henri, 27, 33.
- Gower, John, 31.
- Grafton, Richard, *The order of the grate Turckes courte* (1542), 97, 98, 101-103, 110, 117, 138, 141, 190, 192; ayrıca bkz. Geuffroy, Antoine.
- Greene, Robert [?], - *The Comicall Historie of Alphonsus, King of Aragon* (1599), 177, 186, 194; - *Selimus, Emperour of the Turkes* (1594), 178, 179, 293, 311, 336.
- Greg, Bak, 286.
- Gregoras, Nicephoras, 253.
- Greville, Fulke, Lord Brooke, - *The Tragedy of Mustapha* (1609, 1633), 25, 47, 53, 177, 295, 296,

- 308, 310, 323-331, 333-335, 337, 338, 358; - politik izlekleri, 311, 318-321.
- Guy, *Warwick Kontu* (Day ve Dekker? 1693 civarı), 54, 67, 89, 175.
- H. M. [Humphrey Mildmay?] *The Historie of the Great Emperour Tamerlan... Drawen from the auncient Monuments of the Arabians, by Messire Jean du Bec* (1597), 209, 236, 244, 287.
- Haeduus, Joannes Quintus, 140; ayrıca bkz. Geuffroy, Antoine.
- Hakluyt Society, 71.
- Hakluyt, Richard, *The Principall Navigations, Voyages, and Discoveries of the English* (1589), 35.
- Hampton, Timothy, 30, 52, 56, 194.
- Hartlib, Samuel, 344.
- Haytoun, Frère, *Les Fleurs des histoires de la tere Dorient* (150[1?]), 210, 243, 245.
- Hermes Trismegistus, 31.
- Heteroglossia, 39, 41.
- Heywood, Thomas, *The Four Prentices of London* (1615), 26, 57, 147, 175, 194; ayrıca bkz. Bakhtin, Mikhail.
- Hilm* (hoşgörü), 75, 76, 203, 224, 228, 232, 233, 236, 256.
- Hobbes, Thomas, 78.
- Holinshed, Raphael, 72, 78, 90.
- Howard, Jean E., 13, 22, 26, 51, 247.
- Hubris, 229.
- Hürrem, Kanuni Sultan Süleyman'ın karısı, 295, 299, 337.
- İbni Haldun, 227, 236, 244.
- İbni Sina, 31.
- İbrahim I (Deli), Osmanlı Sultanı (1640-1648), 356.
- İncil*, atıflar, 31, 68, 101, 208, 214, 328, 344, 348, 349.
- İngiliz gazeteleri, 36, 54, 356.
- İroni, yazarın yorum metinlerinde, 61, 62, 82, 114, 124, 131, 151, 164, 189, 223, 227, 246, 258, 266, 300; ayrıca bkz. farklılık retoriği.
- İslamiyet, 26, 35, 51, 88, 89, 97, 133, 134, 141, 142, 190, 193, 205, 214, 224, 242, 246, 257, 283, 286, 311, 324-326, 344, 352, 353, 355, 360.
- James VI, İskoçya Kralı, *Lepanto*, 29, 36, 70, 89.
- Jardine, Lisa, 34, 53.
- Jelavich, Barbara ve Charles, 29, 52.
- John of Bordeaux*, 180.
- Jones, Zachary, *The History of George Castriot, Surnamed Scanderbeg* (1596), 89, 90, 96, 101, 112, 113, 127, 132, 138, 140, 142, 176; ayrıca bkz. Barleti, Marin.
- Jonson, Ben, 41.
- Jump, John D., 160, 161, 170, 193.
- Justinus, Marcus Junianus, 91.
- Kabbani, Rana, 27, 33, 51, 53.
- Kafadar, Cemal, 244.
- Kanuni Sultan Süleyman (Suleyman, Solyman, Soliman), Osmanlı sultanı (1520-1566), 29, 34, 48, 49, 53, 85, 92, 98, 133, 181, 184, 190, 194-196, 222, 284, 293-295, 337; - tarihi anlatılarda, 297-307; - tiyatroda, 178, 308-315, 317-319, 323, 327-333.
- Karlofça (Karlowitz) Antlaşması (1699), 29, 356.
- Katolik karşıtlığı, 64, 111.
- Kellner, Hans, 42, 43, 56, 91, 283.
- Kendini suçlama (kendi kazdığı kuyuya düşme), 87, 128, 224, 227; - ve Beyazıt I, 228, 234, 238, 283; ayrıca bkz. farklılık retoriği ve hilm.
- Khoury, Joseph, 191.
- Kinoshita, Sharon, 353, 359.

- Knolles, Richard, - *The Generall Historie of the Turkes* (1603), 23, 25, 44, 47, 48, 76, 79, 90, 132, 133, 208, 215, 238, 243, 251, 284, 286-288, 294, 295, 300, 301, 305, 307-309, 328, 331, 336, 337, 343-345, 348, 351-359; -de Beyazıt I, 49, 148, 189, 206, 241, 255-272, 283; -de Timur, 232, 241, 255-272, 283; -ve Türk kronikleri, 206, 251-254, 263-268, 272-282, 304, 351-354; -yazarın yorumları, 76, 258-263, 272-278, 307.
- Kosova Savaşı, 19, 28, 29, 153, 270.
- Ksenofon, *Cyropaedia*, 32.
- Kurala aykırı istisna, 107, 115, 117, 120, 121, 154; ayrıca bkz. farklılık retorîği.
- Kyd, Thomas, - *Soliman and Perseda*, 178; - *The Spanish Tragedy*, 178.
- Lavardin, Jacques de, 112.
- Lepanto Savaşı, 36, 70.
- Lepanto*, bkz. James VI, İskoçya Kralı.
- Leunclavius, Joannes, bkz. Lewenklaw, Johan.
- Levant Şirketi, 34-36.
- Levin, Richard, 186, 188, 196.
- Lewenklaw, Johan (Joannes Leunclavius), 71, 79, 243, 269, 310, 338, 357; - *Annales sultanorum Othmanidarum* (1588), 206, 207, 210, 211, 215, 218-224, 239, 244, 245, 247, 253-255, 257-259, 262, 265-268, 278, 282, 283, 286-288, 344-346, 354, -de Beyazıt I, 232-238, 266-269, 277, 278, 286; - *Historiae Musulmanae Turcorum* (1591), 207, 211, 244, 253, 274, 288; ayrıca bkz. Sadeddin Hoca.
- Litell, Thomas, 104.
- Lithgow, William, *A Most Delectable and True Discourse of an Admired and Painefull Peregrination* (1614), 67, 89.
- Loomba, Ania, 21, 22, 26, 57, 242.
- Machiavelli, Niccolò, 44, 204.
- Marlowe, Christopher, 21, 25, 66, 69, 119, 139; - *Tamburlaine, Birinci ve İkinci Kısım*lar, Bajazeth'in karakteri, 147, 160-173, 255-270; - etkisi ve tepkiler, 147, 175, 176, 196, 269, 270; - kaynakları, 150-159; - *The Jew of Malta*, 48, 181-183, 194.
- Mason, John, *Muleasses, the Turke* (1607 civarı), 14, 22, 190, 199, 242.
- Massinger, Philip, *The Renegado* (1624 civarı), 353.
- Matar, Nabil, 20, 21, 26, 51-53, 148, 191, 199, 242, 286.
- Mehmet (Mehmed) II, Fatih, Osmanlı sultanı (1451-1481), 28, 29, 62, 76, 111, 129, 132, 133, 136, 137, 240, 277, 348, 354.
- Mehmet I, Osmanlı sultanı (1413-1421), 208, 220.
- Mehmet III, Osmanlı sultanı (1595-1603), 35.
- Mehmet IV, Osmanlı sultanı (1648-1687), 29.
- Menavino, Antonio, 273, 288.
- Merick, Lady Jane, 344.
- Mexia, Pedro, *Silva de Varia Leciön* (1541), 151, 152, 270.
- Miller, J. Hillis, 86, 92.
- Miloseviç, Slobodan, 19, 22.
- Moffan, Nicolas à, *Soltani Solymanni Turcorum Imperatoris horrendum facinus scelerato* (1555), 16, 85, 143, 300-305, 307, 309, 310, 318, 331, 333, 337, 338; ayrıca bkz. Goughe, Hugh.
- Morson, Gary Saul, 55, 56, 82, 86, 88, 92.
- Moryson, Fynes, 343.
- Muhammet (Mahomet, Mohamethe,

- Mohammed) Peygamber, 125, 134, 140, 141, 147, 161, 164, 169, 172, 193, 203, 213, 228, 234, 274, 281, 287, 323, 347.
- Muleasses, the Turke* (John Mason), 22, 190.
- Murat I, Osmanlı Sultanı (1360-1389), 19, 28, 91, 107, 118, 153, 234, 246, 247, 270, 272, 275, 276, 279-281; - konuşmaları, 224-226.
- Murat II, Osmanlı sultanı (1421-1451), 76, 105, 107, 109, 218, 246, 247, 272-274; - konuşmaları, 118-121, 123-125, 127-131, 136.
- Murat III, Osmanlı sultanı (1574-1595), 34, 200, 206, 348.
- Murat IV, Osmanlı sultanı (1623-1640), 29, 35, 54, 356, 360.
- Mustafa (Mustapha), Kanuni Sultan Süleyman'ın oğlu, 48, 49, 85, 135, 194, 285, 293, 297-299, 301-320, 326-333, 336, 337; ayrıca bkz. Greville, Fulke.
- Mustafa I, Osmanlı sultanı (1617-1618 ve 1622-1623), 355, 356.
- Nasrettin Hoca, 258.
- Neill, Michael, 56.
- Newton, Thomas, - *A Notable Historie of the Saracens*, 65, 67-69, 88, 89, 117, 118, 142, 243; - *The Tenne Tragedies of Seneca*, 41, 42, 56, 68; ayrıca bkz. Curio, Augustino.
- Nicolay, Nicolas de, 245, 254.
- Nicoloudis, Nicolaos, 204.
- Niğbolu Savaşı, 70, 71, 104, 150, 259, 260.
- Nitelemeler, - Hıristiyanlar için, 63, 347-349; - Türkler için, 62-65, 99-102, 133-136, 217, 273, 302, 306, 347; ayrıca bkz. farklılık retoriği.
- Norton, Thomas [?], *Orations of Arsanes agaynst Philip of Macedon...* (1560), 79, 91, 193, 242, 247.
- Nuh oğulları, 31, 52, 53, 348.
- Old Fortunatus* (1600), bkz. Dekker, Thomas.
- Orhan (Orchan, Urchan, Orchanes) Gazi (1324-1359), 49, 91, 109, 221, 234, 246, 247, 276, 278, 343-347, 352-360; - konuşmaları, 348-351; ayrıca bkz. Seaman, William.
- Oryantalizm, 21, 27, 28, 49-51, 54, 61, 190, 214, 251, 283, 286, 289; ayrıca bkz. Said, Edward.
- Osman (Othman) Gazi (1288-1324), 108, 133, 276, 279, 354.
- Osman II, Osmanlı sultanı (1618-1622), 54, 355.
- Osmanlı İmparatorluğu, - Hıristiyan polemîği içinde, 36, 94, 99-102; -nun askeri uygulamaları, 100, 103, 109-113, 279, 282; -nun devamlılığı, 353, 354; -nun Hıristiyanlar üzerindeki baskısı, 67, 105, 134, 161, 306; -nun örgütlenmesi, 99, 217, 218; ayrıca bkz. Osmanlılar.
- Osmanlılar, - adaleti, 115, 119, 218, 257, 258, 274, 282, 314, 315, 347, 351; - âdetleri ve davranışları, 99, 103, 117; - dini, 30, 99, 101, 347, 355; - Avrupalıların çelişik değerlendirmeleri, 36, 96, 116; - yiğitlikleri, 63, 70, 152, 153, 156, 157; - zalimliği, 30, 111, 154, 155, 295, 302, 314, 348; ayrıca bkz. Osmanlı İmparatorluğu ve değişik sultanların adları.
- Öfke ve öfkelenme, - karşısında Hıristiyan tutumu, 64-77; - karşısında Müslüman tutumu, 70-72, 76; - Türkleri niteleyen sıfatlar olarak, 64, 65, 96, 160, 218, 303, 304, 306, 318, 350,

- 357; - ve Herkül, 68, 69, 89, 159, 187, 304, 318, 350; - ve Herod, 66-68, 159, 169, 304, 177, 178, 304, 305, 318; - ve Timur, 152, 153, 196.
- Painter, William, *The Palace of Pleasure* (1567), 296, 300, 305-309, 333, 337, 347, 348.
- Papys, Samuel, 339.
- Partner, Nancy, 78, 91.
- Pax Romana*, 33.
- Pax Turcica*, 181.
- Peele, George, *The Battle of Alcazar* (1594), 178, 180, 195.
- Perondinus, Petrus, *Magni Tamerlanis Scytharum Imperatoris Vita* (1553), 44, 82, 84, 156-159, 170, 191, 192, 204, 245.
- Phrantzes, Giorgios, - *Chronikon Minor* (1468 civarı), 245, 247; - "Sözde-Phrantzes", *Chronikon Major* (1470 civarı), 247.
- Pierce, Leslie, 75, 336.
- Pocock, Edward, 346.
- Pratt, Mary Louise, 88.
- Rais, Mahmoud, 53, 195, 221, 323, 338.
- Rees, Joan, 321, 338, 339.
- Rosenwein, Barbara H., 74, 90, 243.
- Rosicrucianlık, 31.
- Roxolana, bkz. Hürrem.
- Rycaut, Sir Paul, 286.
- Sadeddin Hoca [Sadeddin Mehmet ibni Hasancan], 201, 218, 219, 222, 223, 232, 234-236, 238, 239, 244, 252, 253, 256, 263, 267, 270, 277, 310; - *Tac üt Tevarih* (1580-1590), 200, 206, 247, 286, 343, 344; - Seaman'ın çevirisi, 246, 343-357, 359; ayrıca bkz. Lewenklaw, Johan ve de Mézeray, François Eudes.
- Sadler, Sir Rafe, 105.
- Said, Edward, 21, 26, 27, 28, 49, 51, 206, 214, 244, 357.
- Salterne, George, *Tomumbieus sive Sultanici in Aegypta Imperii Eversi*, elyazması oyun (1594 civarı), 180.
- Sanders, J. H., 88, 208, 245, 247, 287.
- Sandys, George, *A Relation of a Journey Begun An. Dom. 1610* (1615), 191, 206, 243, 343.
- Scanderbeg, bkz. Castriot, George.
- Schiltberger, Johan, *Hie vahet an d Schildberger [sic] der vil wunders erfahren hatt in der heydenschafft und in d türckey* (1473?), 70-74, 76, 89, 90, 154, 245, 287.
- Seaman, William, *The Reign of Sultan Orchan* (1652), 49, 79, 91, 222, 246, 254, 341, 343-357, 359, 360.
- Selden, John, 217, 246.
- Selim I (Selimus), Osmanlı sultanı (1512-1520), - tarih eserlerinde, 114-117, 120, 121, 123, 128, 129, 136, 142, 223, 246, 273, 293; - tiyatroda, 178-183, 309, 311; - konuşmaları, 114, 116, 120.
- Selim II, Osmanlı sultanı (1566-1574), 181, 195.
- Selimus, Emperour of the Turks*, bkz. Greene, Robert.
- Seneca tarzı trajedi, 333.
- Seneca, *Hercules Furens*, 41, 46, 68, 308-311, 328, 333, 334, 338.
- Sezar, Julius, 33, 116, 166, 348.
- Shakespeare, William, - *Antonius ve Kleopatra*, 332; - *Bir Yaz Gecesi Rüyası*, 69; - *Hamlet*, 40, 41, 188, 227; - *Henry V*, 38, 41, 70, 72, 78, 90, 109, 154, 194, 262; - *Henry VI*, 69, 70; - *Kış Masalı*, 38; - *Kral Lear*, 39, 40, 69, 70, 75, 162, 179, 258, 259, 269, 284; - *Othello*, 21, 40, 188, 357; - *Richard II*, 55, 73; - *Size Nasıl Geliyorsa*, 258.

- Shaw, Ezel Kural, 57.
- Shaw, Stanford J., 25, 88, 90, 195, 196, 244, 246.
- Shepherd, Simon, 183, 196.
- Shute, John, 126, 127; - *Emprie of the house of Ottomano* (Cambini), 108-113, 124; - *The warres of the Turcke against George Scanderbeg*, 112, 124; - *Two very notable Commentaries...* (1562), 88, 91, 108-112, 120, 142, 143, 192; ayrıca bkz. Cambini, Andreas.
- Sidney, Sir Philip, 310.
- Siemon, James R., 55.
- Societas gentium*, 30.
- Solymannidae tragoedia*, elyazması oyun (1582 civarı), 295, 308, 309.
- Sözünde durmama, 120, 136, 143, 174, 247, 255; ayrıca bkz. Varna Savaşı.
- Spanduginus, Theodorus, 253.
- Speed, John, *A Prospect of the Most Famous Parts of the World* (1627), 32, 53.
- Süper alıcı, 40.
- Şeyhülislam*, 356.
- Takdiriilahi (tarih eserlerinde), 109, 270.
- Tamerlane, bkz. Timurlenk.
- Tarih eserlerinde kalıp konuşmalar, 44; - tarihselliği, 77-81, 351; ayrıca bkz. diyalog ve alıntılar.
- Tatar Maria, 89.
- The Comicall Historie of Alphonsus, King of Aragon*, bkz. Greene, Robert.
- The History of the soldan and the Duke of* (kayıp oyun), 191.
- The Jew of Malta*, bkz. Marlowe, Christopher.
- The Magi, Herod, and the Slaughter of the Innocents*, (Coventry), 89.
- The True History of George Scanderbeg*, kayıp oyun (1601), 138, 176.
- The Warres of the Turcke against George Scanderbeg*, bkz. Shute, John; ayrıca bkz. Castriot, George.
- Thomas, Vivien, 245.
- Timurlenk (Timur, Tamburlaine, Tamerlane), 46, 48, 49, 63, 64, 70, 76, 80-84, 91, 131, 148-175, 179, 184, 185, 187-189, 193, 194, 196, 200, 201, 204, 205, 207-212, 214, 216, 219, 227-238, 241-243, 245, 247, 252, 256, 259-271, 273, 283, 287, 288, 297; - konuşmaları, 84, 158; ayrıca bkz. Marlowe, Christopher ve Knolles, Richard.
- Tomumbeius sive Sultanici in Aegyptia Imperii Eversi*, bkz. Salterne, George.
- Tükidides, 77-79.
- Türkler, bkz. Osmanlı İmparatorluğu ve Osmanlılar.
- Tydemant, William, 92, 143, 160, 191-193, 242, 245, 256, 286.
- Varna Savaşı, 120, 136, 143, 174, 247, 255.
- Vaughan, Virginia Mason, 14, 199, 242, 344.
- Vitkus, Daniel, 20, 26, 51, 140, 161, 190, 193, 195, 336.
- Viyana Kuşatması, 29.
- Voloshinov, Valentin, 85; - *Marxism and the Philosophy of Language*, 44, 57; - alıntı politikası, 44, 83, 124-127; - dolaylı aktarım, 44, 45, 82.
- Von hammer, Joseph, 220, 221, 247, 288.
- Waith, Eugene M., 68, 89.
- Warren, F. W., 57, 242, 353, 359.
- Whetstone, George, *The English Myrror* (1586), 43, 152, 153,

- 191, 192, 270; ayrıca bkz. Mexia, Pedro.
- White, Hayden, 42-44, 56, 81, 138, 157.
- Wren, Sir Christopher, 34.
- Wyche, Sir Peter, 343.
- 306-308; ayrıca bkz. farklılık retoriği ve Knolles, Richard.
- Yeniçeriler, 57, 99, 117, 128, 129, 163, 297, 299, 304, 354, 356, 360.
- yazar yorumunda parantez, 61, 131, 254, 261, 262, 273-277, 297,
- Zapolya, János, 195.